

Foto: Ministeriets pressefoto

Eliternes fest

Kort før klokken 13 blev de forsamlede venligt, men bestemt, gennet hen til stolerækkerne, så de kunne nå at sætte sig ned, for kort tid efter at rejse sig op, da **prins Joachim og forskningsminister Morten Østergaard** defilerede ind i Glyptotekets sal, hvor årets EliteForsk-priser skulle uddeles.

Det var elitens fest. Man spottede det hurtigt ved et blik ud over forsamlingen af mørke jakkesæt.

Nu er det ikke sådan - for lige at rydde en misforståelse af vejen - at reporteren er anti-elitær. Og når han sådan sad der, var han nødt til at anerkende festens grundpræmis om rangorden og standsforskelle. Og der fik han så pludselig øje for, at der ved eliternes fest såmænd også viste sig en eliternes elite.

REPORTAGE s. 24

Stop detailstyringen nu 3

- lyder den skarpe opfordring til politikere og embedsmænd fra talsmanden for uni-bestyrelserne

Sektorforsknings-fusioner 6

- har ikke været en succes, lyder den skarpe kritik af forhastede og politiserede reformer

Cirkus Betalingsring 8

Trafikforskere er uenige - og bliver brugt og misbrugt af politikere og medier

RUCs naturvidenskab 11

- truet af lukning, men fik redningsplanke

Tilstedeværelsespligt 12

KOLDAU. Sag om samarbejdsproblemer blev håndteret så klodset, at det kom til at handle om noget principielt

Årsmøde hos højpanderne 16

Videnskabernes Selskab lagde op til debat om real-budgettering, men det kom til at handle om meget andet

Institutråd: En narresut 19

Vedtægtsforslag for KU er løst og uforpligtende, lyder kritikken. Vil ministeren godkende det?

Store enheder et problem 20

Forskningsledelse i den private sektor og på uni er overraskende ens. Men uni-enhederne er ofte alt for store til en chef, siger erhvervsleder

Scenskræk 30

Den berømte professor blev pludselig ramt af uforklarlig lammelse, da han skulle forelæse. UDDRAG AF ROMAN

KU-fusioner: Hvad blev der af FARMA?

I meget gamle dage, da H.C. Ørsted blev candidatus pharmaciae, var uddannelsen og eksaminationen af farmaceuter (H.C. bestod med udmærkelse!) til dels underlagt Københavns Universitet og det medicinske fakultet. Senere har institutionen fra 1892 haft mange navne og har fungeret som Læreanstalt, Højskole, Universitet, Fakultet og nu School of Pharmaceutical Sciences. Nu vender KU-FARMA så tilbage til folden sammen med dele af LIFE til megafakultetet SUND.

Universiteterne i London, Wisconsin og Otaga har også deres School of Pharmacy, og på KU danner de ligeledes fusionsramte dyrlæger deres School of Veterinary Medicine. Som sagt af prodekan H.H. Saxild: "School of 'et eller andet' er et begreb, folk kender". Ideen er måske, at begrebet skole giver en samlet helhed og kan medvirke til, at farmaceut- og dyrlægeuddannelsen ikke drukner i mængden.

En hurtig rundspørge blandt kolleger på FARMA viser, at den seneste fusion ikke vækker voldsom bekymring. Og det er ikke på grund af mangel på oprørstrang og slet ikke manglende lyst til at brokke sig, mere en oplevelse af manglende indflydelse på ens egen dagligdag og arbejdssituation. Erfaringerne ved overgangen fra selvstændigt universitet til fakultet under KU har ikke været rystende dårlige; man affinder sig med udviklingen.

Da tankegangen for tiden er, at *Big is beautiful*, er der yderligere på Skolen for de Farmaceutiske Videnskaber gennemført en sammenlægning af tre institutter til to. Heller ikke dette har foruroliget meget. Der har angiveligt i offentligheden været mere opmærksomhed omkring navngivning af de

to nye institutter på "subfakultetet" end udtalt bekymring for fremtiden.

En anden grund til den afslappede holdning til fusionen er angiveligt, at: "Så slap vi da for det der var værre". Den på et tidspunkt foreslåede sammenlægning af kemifagene under NAT blev af mange af fakultetets fodfolk og ledere opfattet som en dødsdom over institutionen og mødte voldsom mod-

“Det er ikke på grund af mangel på oprørstrang og slet ikke manglende lyst til at brokke sig, mere en oplevelse af manglende indflydelse på ens egen dagligdag og arbejdssituation

stand. Den samlede overførsel til SUND og koncentrationen til færre institutter er måske måden hvorpå man kan fastholde et velfungerende forsknings- og undervisningsmiljø. En konspirationsteori kunne her være, at ledelsen med vilje har truet med noget forfærdeligt, for at få det egentlige mål (fusionen med SUND) til at glide ned. Men her vil man tvivle på, om der virkelig findes så meget taktisk snilde og overblik hos bosserne.

Hvad koster det så? Der må jo ryge noget i nærmiljøet.

En erfaren VIP på FARMA vil absolut ikke citeres for følgende: "Jeg ved ikke hvad de hedder, de mennesker, der arbejder på samme etage som mig. De hilser ikke og de ved ikke, hvem jeg er."

I gamle dage under professorvældet var der på FARMA ca.11 institutter samt et enkelt laboratorium. De var små og det mindste institut bestod af 3 VIP, en laborant og en rengøringsassistent.

Disse mange institutter er i dag uformelt erstattet af forsknings- og undervisningsgrupper, der ofte har samme størrelse og til dels samme funktion, som de gamle institutter, men uden de fastsatte beføjelser. Disse små grupper giver måske den ønskede tryghed for den enkelte i nærmiljøet. Men da lederne af forskningsgrupperne ofte er professoren, kan man ane en bevidst eller ubevidst genindførsel af professorvældet fra før 1968.

Den generelle holdning blandt VIP-medarbejdere på det gamle FARMA kan bedst karakteriseres som afventende. Demokratiet er jo forsvundet for længe siden. Der ses absolut ingen begejstring, men heller ingen decideret frygt for hvad der skal ske efter fusionen.

Som det præcist blev formuleret af Anne Jøker i sidste nummer af FORSKERforum: "Man binder en masse energi på at bøvl med en uklar ledelsesmagt. Så går man og gætter på, hvem der bestemmer hvad."

Med andre ord: Det apatiske gætteri om ledelsesstruktur og -magt er ren Lotto – men vi venter alligevel spændt på, hvad det næste bliver.

Medlemsblad for DM's universitets-ansatte (ULA), DM's forskningsinstitutions ansatte, DJØF's undervisnings- og forskningsansatte (under Overenskomstforeningen), samt Pharmadanmarks undervisnings- og forskningsansatte. Bladets leder udtrykker fælles holdninger. Øvrige artikler i bladet er ikke nødvendigvis i overensstemmelse med afdelingernes synspunkter. Eftertryk er tilladt med tydelig kilde-angivelse. **Redaktion:** Lektor Leif Søndergaard, DM I (ansvarshav. for dette nummer), Lektor Mogens Ove Madsen, DJØF, Seniorforsker Niels Erik Poulsen, DM1-sektorforskning, Lektor Lars Kamp Nielsen, Pharmadanmark, Journalist Lasse Højsgaard (lah@dm.dk), Red. leder Jørgen Øllgaard (Joe@dm.dk).

Redaktionens adresse: FORSKERforum, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Telefon: 38 15 66 33, Fax: 38 15 66 32. Bladets oplag er 7.500 ekspl. og udkommer 9 gange om året, den første uge i hver måned. **Øvrige adresser:** DM, Nimbusparken 16, 2000 Frederiksberg, Tlf. 38 15 66 00. DJØF, Gothersgade 133, PB 2126, 1015 Kbh. K, Tlf. 33 95 97 00. Pharmadanmark, Rygaards Allé 1, 2900 Hellerup, Tlf. 39 46 36 00. **Fotos:** Signe Alvarez (hvor ikke andre er nævnt) **Grafisk Produktion:** www.preducation.dk **Tryk:** Green Graphic ApS.

Næste deadline: 18. marts 2012.

Armslængdeprincip med korte arme ...

Talsmanden for uni-bestyrelserne

Michael Christiansen opfordrer

politikerne til at slække

på detailstyringen

Politikerne indførte Uni-Loven med bestyrelser og stærke ledere, fordi de havde mistillid til ledelsen på universiteterne. Men i praksis har de aldrig reelt selv givet slip på styringen, og det er på tide at de opgiver detailstyringen og giver universiteterne med bestyrelser i spidsen mere selvstyre. Sådan lyder den skarpe melding fra **AUs bestyrelsesformand Michael Christiansen**, som også er talsmand for de samlede uni-formænd:

”Armslængdeprincippet om at politikere skal afstå fra detailstyring handler også om afstand mellem forskellige myndigheder og instanser – men i praksis er det jo defineret i forhold til hvor armene sidder ...”, siger formanden og antyder dermed, at politikerne har meget korte arme i forholdet til universiteterne.

”Armslængdeprincippet betyder, at repræsentanterne for det officielle Danmark, politikerne – skal respektere bestyrelsernes myndighed. Politikerne skal ikke detailstyre. Men uni-bestyrelserne har ikke helt det frirum, som de blev lovet og som institutionen lægger op til. Og det er ikke et teknisk spørgsmål, men et politisk.”

Eksempler på unødigt detailregulering

Bestyrelsen nævner flere eksempler på uhenigtsmæssig detailstyring:

I 2011 blev stillet krav om **administrationsbesparelser på 127-254 mio.** samt med nøje dokumentation af administrative besparelser. I et hyrdebrev blev universiteternes ledelser pålagt at spare uden selv at disponere besparelsen. Ministeriet dikterede, at besparelsen skal ske ved *”reelt at reducere administrations-omkostningerne”*. Og det blev indskærpet, at universiteterne skal lave handlingsplan og nøje indberetning til ministerierne, så *”initiativerne ikke påvirker kerneaktiviteterne som fx forskning og uddannelse”*.

Diktatet står i stærk modsætning til Uni-Lovens paragraffer om selvstyre og bestyrelseres handlingsfrihed, lød protesten fra Michael Christiansen - på vegne af bestyrelsesformændene. For formændene var den sag principiel: *”Den sag handlede om fundamental kompetencefordeling, for ellers får den slags indgreb ingen ende. Den slags må holde op”*.

Der var også VKO-beslutningen 2008 om **forbud mod gruppeeksamen**, som nu

Michael Christiansen lytter til ministeriets magtfulde uni-direktør Jens Peter Jacobsen (v. ministeroverdragelsen 3.sept. 2011).

er rullet tilbage. Men her standser detailindblandingen imidlertid ikke med at ansvaret overlades til universiteterne selv, fortæller bestyrelsesformanden: *”Ministeriets embedsmænd forbereder regler, der nøje skal fastlægge, hvordan vi skal afvikle eksamen. Prøv at forestille sig, hvis den amerikanske kongres skulle pålægge Harvard det!”*

Der er opbygget en **Akkrediteringsinstitution**, som efter nøje fastlagte skemaer kan kræve indberetninger og redegørelser, så de kan ticke af. Det har været en stor belastning for studieforvaltningerne.

“ Uni-bestyrelserne har ikke helt det frirum, som de blev lovet og som institutionen lægger op til. Og det er ikke et teknisk spørgsmål, men et politisk

Michael Christiansen

Endelig henviser bestyrelsesformanden til en kontrovers, hvor ministeriet stiller krav om **indberetning af ”nøgletal”**: *”Problemet er bare, at det ikke altid er tal og en detaljeringsgrad, der svarer til den måde, der styres på. Uni-ledelserne har måske ikke brug for disse tal. Derfor kan kravene være stærkt ressourcekrævende uden at gøre samfundet væsentlig klogere – samtidig med at det er uni-ledelserne som bliver beskyldt for at puste administrationer op og lave kontrolregime nedad osv.”*

Ministeriet vil måle stort og småt

”Der må gøres op med denne forvaltningsholdning til universiteterne, samtidig med, at staten har et komplet legitimt krav på at vide, hvad pengene bliver brugt til. Ministeren siger alt det rigtige om større frihedsgrader, opgivelse af detailstyring osv. Men samtidig styres der fortsat et stykke hen ad vejen sådan, at ministeriet bevilger penge og Finansministeriet driver ministeriet til at tælle og måle stort og småt. Det udløser krav om kontrol og registrering og bureaukrati lokalt på universiteterne, og dermed færre penge til forskning og undervisning.”

Politikerne og embedsmænd må respektere armslængde-princippet og give universiteterne frihed til selv at styre og kontrollere processerne igennem audits osv. i tillid til at der forvaltes ud fra den ressourceoptimering, som passer bedst til sektoren.

”Det, jeg siger, er et forvaltningsmæssigt og ideologisk forsvar for, at bestyrelserne skal overlades reelt ansvar. Bestyrelserne med eksterne repræsentanter m.m. blev indført 2003 som ”buffer” for at give reelt selvstyre inden for de (bevillings-) rammer, som politikerne giver. Det er på tide, at universiteterne gives mere frihed - ganske som ministeren har gjort sig til talsmand for. Det er et glædeligt budskab. Man må håbe, det høres helt over i Finansministeriet...”

Uni-ministeren: Søg job i NETTO

Regeringen presser på for at få nedbragt gennemførelsetider hos de studerende. De unge som nærmer sit slutningen af studiet, derimod, tager sig god tid til bl.a. erhvervsrelevant arbejde, fordi de har udsigt bagfra i lange arbejdsløshedskøer, hvis de bliver færdige...

Men det mener regeringen slet ikke er godt nok, de unge akademikere skal piskes. Beskæftigelsesminister Mette Frederiksen (S) og uni-minister Morten Østergaard melder nemlig ud, at de unge akademikere skal være parate til at arbejde i NETTO, hvis de ikke kan finde job inden for deres eget fag (Jyllands-Posten 19.2).

Men det er en mærkelig udmelding, siger DMs formand: "Jeg er meget overrasket over ministerens udmelding, for den vidner desværre om, at Mette Frederiksen ikke aner, hvad der er sket på uddannelserne og med akademikerne", svarer **Ingrid Stage**, der kalder udmeldingen kortsigtet og fordomsfyldt.

Ministrene er med til at holde fast i nogle fordomme, som ikke har noget på sig, siger DM-formanden: "Det skræmmende ved sådan en udmelding er, at den er meget

populistisk og appellerer til en anti-akademisk indstilling. Ministeren antyder, at akademikere er nogle dovne nogle, som må se at komme op af sofaen og at ledigheden er deres egen skyld. Sådan er virkeligheden ikke. Akademikere – særligt humanister – søger bredt og har derfor også haft held til at nedbringe ledigheden".

Næstformanden i DJØF kalder ministrenes logik for problematisk: "Først skal de nyuddannede være langt mere klar over, hvad de vil efter deres universitetseksamen. Dernæst skal de være parate til at arbejde i Netto, hvis det er det, der skal til for at få et arbejde. Endelig skal universiteterne have et ansvar for, at deres kandidater får et job", siger **Mette Hvid Johannesen**. Men "... det er jo ikke målrettet for en nyuddannet akademiker at søge job i NETTO".

Ingrid Stage kalder det også "et mærkeligt synspunkt, at akademikere skal tage job fra de mange ledige hk'ere". I 2011 ansatte Dansk Supermarked cirka 11.000 nye medarbejdere, men de havde også cirka 140.000 ansøgninger at vælge imellem, oplyser NETTO.

Når man kritiserer kolleger, er det vigtigt, at kritikken bliver fremsat med respekt for individet, for faglig mangfoldighed og for det kollegiale fagfællesskab. Det er så afgørende, fordi et godt og konstruktivt kritisk fagfællesskab på universitetet er afgørende for dets udvikling.

Det samme hensyn behøver man ikke tage, når man kritiserer ledelsen. Som leder skal man bekymre sig mindre om sig selv i den sammenhæng og være med til at sikre, at alle frit kan udtrykke sig, og at universitetets og medarbejdernes frihedsrettigheder er uantastede

***AU-rector Lauritz Holm-Nielsen
(om kritik af manglende ytringsfrihed
i Koldau-sagen på AU)***

2013

Nedtælling: 300 dage til ...

TAVS REGERING. 2013 truer med, at blive et rædselsår med et truende bevilningsfald på 1000 mio. – 'skrænten' – der vil udløse mange fyringer. Regeringen og

uni-minister Morten Østergaard holder problemet hen og gav heller ikke i februar åbninger over for afklaring om universiteternes økonomiske udsigter i 2013.

Semi-sektorforskning i ministerierne?

Ministerierne åbner nu en bagdør til at oprette sine egne 'sektorforskningskontorer'. Det gøres igennem oprettelse af et særligt "analyse- og forsknings-institut for kommuner og regioner" (lovudkast sendt til høring 20. jan.). Det ligner et semi-sektorforskningsinstitut og vil som sådan være en direkte konkurrent til eksisterende 'sektorforskning' på universiteterne eller udenfor.

Lovudkastet ligner et brud på en fredsaftale om, at ministerier/styrelser ikke må oprette nye og egne analysekontorer i kølvandet på nedlæggelse/indfusionering af gamle sektorinstitutioner i 2007.

Med lovudkastet vil Økonomi-ministeriet formalisere det, som kritikerne af nedlæggelse af selvstændige sektorforskningsinstitutioner (DMU, Foulum m.fl.) påpegede i 2007. Politikernes hensigt var bl.a. at ministerier og styrelser skulle have større frihed til at vælge rekurrent gennem "konkurrenceudsættelse", hvor sektorforskningsopgaver kan udliciteres til private konsulenter. Men kritikerne påpegede – modsat lovgivernes forsikringer dengang – at et andet resultat var, at ministerierne ville oprette egne analysekontorer som skygge-sektorforskning (se fx FORSKERforum 198-2006 & 201-2007).

Direktørerne i de tilbageværende sektorforskningsinstitutioner (SEDIRK) protesterer da også imod lovudkastet i deres høringsvar. De påpeger, at lovforslaget kendetegnes ved en uklar terminologi i grænselandet mellem analyse og forskning. Og hvis man får 'forskning' som hovedformål, så må analyseinstituttet blive omfattet af sektorforsknings-lovgivningen, fx med stillingsstruktur osv.

Se www.forskerforum.dk

Sektorforsknings-fusioner

- har skabt usikkerhed for 'sektorforskningen' under universiteterne, og politikerne får dårligere beslutningsgrundlag, mener erfaren sektorforskningsleder

Den store fusion mellem universiteter og sektorforskning har indtil nu ikke været en succes:

"Det er for tidligt at vurdere, men det ser ikke alt for lovende ud. Der er kommet en stivhed og mangel på fleksibilitet i systemet. 'Sektorforskerne' på universitetet – som tidligere var på selvstændige institutioner – er grundlæggende utilfredse med, at de har ringere indflydelse på prioriteringerne. De oplever stor afstand til de nye ledelser. Og fagligt oplever de en nedprioritering af rådgivningsopgaver, som har ringere prestige. Som jeg hører det på vandrørene oplever de dårligere og mere usikre vilkår, og det har betydning for den faglige kvalitet og den personlige motivation".

Siger Jens Morten Hansen. Og han er ikke hvem som helst. Han var i 1998-2005 direktør for Forskningsstyrelsen, hvor han især arbejdede med reform af forskningsrådssystemet. Inden da var han centerleder og vicedirektør på sektorforskningsinstitutionen GEUS, hvor han er tilbage i dag og har titel af statsgeolog. Han understreger, at han udtaler sig på egne vegne, men at han også sætter ord på en generel vurdering i miljøet om den indfusio-nerede 'sektorforskning'.

Undergraver politikernes beslutninger

Han er kritisk overfor fusionerne.

"I forhold til tidligere forvirrer den selvstændige prioritering af opgaver og ressourcer. Og det går stærkt. De ansatte oplever at rekvirenterne – fx ministerier og styrelser – er længere væk. De skal fortsat rådgive myndighederne, men føler sig ikke mere som medaktører på relevante ministeriers fagfel-ter. Samtidig er de utrygge, fordi finansieringen er presset. De tidligere både faglige og økonomiske samspil med ressortministerier gav en vis sikkerhed og råderum, men det forvirrer som kortvarige bevillinger".

Men det er ikke bare fagligheden i 'sektorforskningen', som er taberen. Det er politikerne og samfundet også:

"Det kan godt være, at ministerierne på kort sigt har skabt fred ved at få sparet nogle ressourcer og ved at få sektorforskningen endnu mere på armslængde-afstand. Men på længere sigt undergraver det myndighedsberedskabet og vidensgrundlaget. Og så står beslutningstagerne med et problem, fordi der

ikke findes hurtigt tilgængelig ekspertbaseret viden på centrale samfundsområder. Det svækker bl.a. den faglige kvalitet af eventuel lovgivning og handlingsplaner".

Underfinansiering

"Der er en 'rådgivnings-økonomi', som er stadig mere presset. Med underfinansiering sker der en forbløvlende af 'sektorforskningen' på universitetet, når opgaverne underfinansieres, så man tvinges til at medfinansiere. Og når man mangler basisbevillingen, og ministerierne samtidig truer med at 'udlicitere' de noget mere usikre aftalebevillinger til private konsulenter eller de opretter deres egne 'analyseenheder', så er rådgivningens uafhængighed da helt på retræte. Bevillingerne er systematisk beskåret, og der er fyret blandt 'sektorforskerne'.

“

På længere sigt undergraver det myndighedsberedskabet og vidensgrundlaget. Og så står beslutningstagerne med et problem, fordi der ikke findes hurtigt tilgængelig ekspertbaseret viden på centrale samfundsområder

Jens Morten Hansen

Var en del af ministeriernes fusionsstrategi, at der skulle spares og kynisk set overlod man det til universiteterne?

"Nogle ministerier så det vel som en fordel, at man slap for ubekvemme forskere, som kunne modsige deres egen minister og styrelser offentligt og hellere så, at 'brokkehovederne' hørte hjemme et andet sted, dvs. på universitetet. Jeg ved ikke, om der var tale om en kynisk spareøvelse. Men resultatet blev i hvert fald, at de økonomisk set fik en langt hårdere styringsmekanisme. Nu havde man ikke en særlig interesse i at opretholde dem, men kunne bruge pengene til noget andet, hvis der kom for meget vrøvl. Nu

behøvede ministerier/styrelser ikke at føle et ansvar for driften/basisbevillingen. Man kan nøjes med at lave begrænsede kontrakter om konkrete myndighedsopgaver (de såkaldte aftalebevillinger) – og det er i praksis en underfinansiering, fordi der også er bi-udgifter forbundet med vidensopbygning, datasamling mm.", siger han.

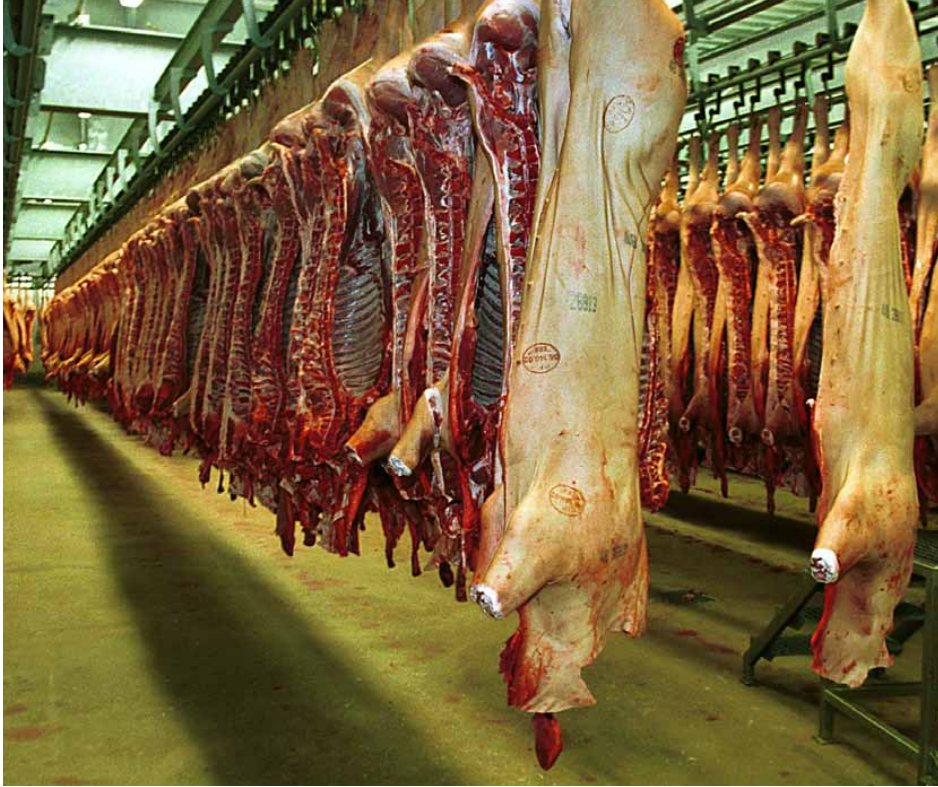
"Så joh, når resultatet var, at ministerier/styrelser beskar 'basisbevillingen' efter fusionen, kan man vel godt sige, at nogle ministerier afleverede aben/spareøvelsen til universiteterne..."

Sektorforskningens 'bestillingsforskning'?

Den gamle sektorforskning blev ofte beskyldt for at lave "bestillingsforskning", dvs. analyser der legitimerede bestemte politiske konklusioner. Et af argumenterne for fusionerne var så også, at 'sektorforskerne' ville få større forskningsfrihed?

"Udtrykket bestillingsforskning er en uretfærdig beskyldning. Før sektorforskningsloven i 1980'erne blev sektorforskningen af og til trynet af det politiske system (ministre, departementschefer og styrelsesdirektører). Men indførelse af bestyrelser som 'buffer' mellem minister og sektorinstitutioner (uden om topembedsmændene) gjorde politisk indblanding vanskeligere. Og der blev såmænd også lavet et Emma Gad-papir om god adfærd i rådgivning og myndighedsopgaver, hvor det ikke bare var institutionen, men navngivne forskere, som skulle lægge navn, troværdighed og ære til rapporteringen", svarer Jens Morten Hansen.

"Der vil uundgåeligt opstå konflikter mellem politiske interesser og den uafhængige forskning. Det sker på enkelte kontroversielle samfundsområder. Jeg skal da ikke blankt afvise, at der herefter har været varme kartofler på kontroversielle områder – fx på miljø- eller sundheds-områderne – hvor det politiske system har forsøgt at påvirke forskningen eller forsøgt at uddefinere felter, som et ministerium ikke ønskede kritisk belyst. Men i det store hele mener jeg, at det blev håndteret, så forskerne ikke blev tvunget til at gå på kompromis med deres faglige overbevisning".

Megalomani

Fordele ved stordrift er meget tvivlsomme. Videnindustrien kan ikke sammenlignes med svineslagterier og pølsefabrikker, siger Jens Morten Hansen, eks-direktør i Forskningsstyrelsen

En af begrundelserne for fusioner er stordriftsfordele, siger Jens Morten Hansen, eks-leder i Forskningsstyrelsen.

”Der er en tyrkeretro på, at stordrift giver besparelser. Det er megalomani, for der er INGEN analyser, som dokumenterer, at der er sparefordele ved stordrift i videnindustrien. Videnindustrien kan ikke sammenlignes med svineslagterier og pølsefabrikker, hvor man kan høste fordele ved at slå fabrikkerne sammen. Men gode vidensinstitutioner fungerer ved, at der er en tæt forbindelse mellem forskerne/eksperterne og ledelsen, fordi der hele tiden skal laves prioriteringer og justeringer mellem parterne. Afstanden mellem rektor og dekan på den ene side og institutleder og forsker på den anden side er langt større end mellem en sektorforskningsdirektør og den enkelte forsker. Derfor forsvinder den faglige nærhed og snusfornuft og dermed den nødvendige økonomiske fleksibilitet og direkte mulighed for hurtige prioriteringer.”

Han bruger it-området som eksempel: ”Hver gang det centraliseres, sker der en mangedobling af udgifterne, også til den efterfølgende administration. Det hedder sig også, at stordrift skaber ’kritisk masse’, men faglige fusioner skal overvejes meget nøje for ikke at skabe for store enheder. Når man

ikke har med svineslagterier og pølsefabrikker at gøre, skaber stordrift kun djøf’isering og fremmedgjorte forskere. Alt andet lige er det derfor bedst for videnindustrien at skabe enheder, der ikke er for store, med faglig og ledelsesmæssig nærhed. Det er muligt, at upersonlig katederundervisning og uoriginal mainstream forskning kan betragtes som på linje med en pølsefabrik, men phd-uddannelse og original forskning kan ikke.”

”Fra djøf’iseringens side ser stordrift og fusioner logiske ud. Men der sker ofte det med centraliseret ansvar, at hvis noget ikke virker, så tager det enormt lang tid at løse problemet. Det handler bl.a. om, at der ingen prestige er i det for en centralt placeret servicemedarbejder at løse Pedersens it-problem – mens der er prestige i storindkøb, strategibeslutninger og organisationsudvikling og deraf afledt deltagelse i talløse ’vigtige møder’ ...”

Fusionsbegrundelser tvivlsomme

Politisk var 2007-fusionerne af sektorforskning under universiteterne drevet af forestillinger om, at der kunne opnås synergi mellem parterne, konstaterer Jens Morten Hansen:

”Et hovedargument var, at nu kunne sektorforskerne deltage som undervisere, men

det er kun sket i begrænset omfang (som også fandtes før fusionerne). Og så mente man, at der var faglige synergier, hvilket der også var (men folk på samme fagfelt arbejdede altså også sammen tidligere). Endelig mente man så, at der kunne opnås administrative stordriftsfordele, men det vil jeg som det fremgår gerne stille spørgsmål ved”.

”Det kan gerne være, at man forestilte sig, at den bedre styring og ledelseskraft i sektorforskningen kunne smitte af. Man var godt klar over, at sektorforskningen var bedre ledet, såvel strukturelt som økonomisk. Det lå i systemet, at man skulle løse lovfæstede, veldefinerede kerneopgaver, så man ikke flakkede rundt. Beslutningstagere og embedsmænd kunne rekvirere analyser på udvalgte felter – i modsætning til universitetet, hvor det hele er og vel også bør være mere ustyrligt”.

”Fordelene ved den gamle sektorforskningsstruktur var, at der var kort afstand mellem rekvirent og opgaveløser, og at bestyrelsen var garant for afrapporteringens uafhængighed. Ved at være direkte på finansloven var der en vis bevillingssikkerhed, som gjorde at der var ressourcer til at opretholde vidensberedskab osv. Og så var der kort afstand mellem ledelse og forskere; man skulle ikke diskutere, hvad der skulle laves, hvorfor, af hvem og hvordan. Det gav stort set sig selv”.

Tvangsfusioner i 2007

Mens den officielle historieskrivning lyder, at fusionerne mellem universiteter og sektorinstitutioner i 2007 skete ad frivillighedens vej, så var der også understrømme, der fortalte, at det var videnskabsminister Sander, som vred armene rundt på parterne. Hvis de modsatte sig fusioner ved ikke ’frivilligt’ at vælge en partner, ville man blive tvangsfusioneret eller straffet økonomisk på længere sigt.

”De faglige argumenter for fusionerne var uklare”, siger Jens Morten Hansen. ”Fusionerne var reelt en tvangsproces, og der var stor modstand i sektorforsknings-ledelserne imod fusionering, fordi man så det som en faglig svækkelse. Når man blev lagt ind under en anden og større struktur uden selvstændig beslutningskraft ville det blive sværere at pleje den relevante faglighed, styre økonomien osv. Der var også universitetsfolk, som mente at det var uheldigt med sammenblanding af uni-forskning og sektorforskning på samme institution.

Men omvendt var der også stærke kræfter i universitetsledelser, som gerne ville udvide deres kongeriger, så den kamp mod fusioner var sektorforskningen dømt til at tabe, hvad nogle af sektorforskningsdirektørerne da også måtte sande ...”

Forskere i Cirkus Bet

Trafikforskere må finde sig i at blive brugt som løst krudt af både medier og politikere i sagen om betalingsringen. Og forskerne har grupperet sig - fagligt og politisk

Betalingsring eller ej. Vinterens måske mest debatterede spørgsmål er ved at udvikle sig til en føljeton. Politikerne leverer godvilligt krudt til mediernes historier. De borgerlige partier øjner en tabersag for deres modstandere på venstrefløjen, og internt i regeringen begynder der også at danne sig sprækker.

Men historien har en ekstra dimension, der gør den levedygtig. Forskerne er nemlig heller ikke enige. Nogle forskere er positive over for en betalingsring, andre er skeptiske. På den måde er der stort set altid en klog mand – eller kvinde – der kan bakke et synspunkt for eller imod betalingsringen op med hårde facts og forskningsbaseret viden.

Imidlertid er der tale om diskussioner på flere niveauer. Analyser af kørselsafgifter og betalingsring er en klassiker i danske trafikforskerkredse. Og her grupperer forskermiljøerne på henholdsvis AAU, DTU og RUC sig i hver sin skole og med hver sin tilgang til spørgsmålet om, hvordan man bedst muligt regulerer og beskatter biltrafikken.

Og alt efter deres analyser – for eller imod betalingsring – bruges de så af politikere eller medier, som støtte for disses synspunkter. Så forskerne er helt bevidste om, at de bevæger sig i et minefelt mellem forskning og politik.

AUC-forsker: Teknologiske løsninger

I medierne fremstilles sagen som sort-hvid. Enten er man for en betalingsring, eller også er man imod. Og i øjeblikket er det sjovest at være imod. Historien om regeringen, der endnu en gang dummer sig med et af sine valglofter, er godt stof, og især formiddagsaviserne B.T. og Ekstra Bladet kører hårdt på med artikler om Helle Thornings betalingsring, som hverken oppositionen, forskerne eller borgerne bryder sig om.

I disse artikler finder man ofte en forsker som **Harry Lahrman fra AAU**. Ikke fordi han er imod beskatning og regulering af biltrafikken – tværtimod. Han anser bare gps-baseret roadpricing som en bedre løsning.

”Det er ikke min opgave at være hverken for eller imod, og det prøver jeg at sige hver gang. Jeg kommenterer bare løsningerne i forhold til alternative teknologiske løsninger, men det er sjældent, at de nuancer kommer med. Modsætningen til mig er jo sådan en som Per Homann Jespersen, der lægger vægt på, at betalingsringen dog løser nogle

problemer. Og det synspunkt kan jo så bruges af dem, der har lyst til det”, siger Lahrman, der er lektor ved Institut for Planlægning.

RUC-forsker: Ekstremt politiseret debat

Og ja, **lektor Per Homann Jespersen fra RUC** er ofte den forsker, som trækkes ind, når der skal siges noget positivt om betalingsringen. Flere venstrefløjspolitikere har da også udpeget ham som den trafikforsker, de mest lytter til, simpelthen fordi hans mening understøtter deres politik.

”Det er jo en ekstremt politiseret debat. Men jeg siger altid ja, når partier beder mig kommentere et eller andet. Det ser jeg som en slags public service. Jeg stiller også op når journalister ringer i det omfang, jeg kan nå det, og det er jo klart, at man bliver brugt i sådan et spil, og at der er grænser for, hvor meget man kan styre det”, siger RUC-forskeren.

Omvendt er der også medier, der holder sig langt væk fra Homann Jespersen. For han kan ikke bruges til at bekræfte den kritiske vinkel mod betalingsringen.

”Jeg har haft en del forespørgsler, hvor jeg ikke blev brugt alligevel, fordi jeg ikke passede ind i vinklen,” fortæller han.

Foreløbig stiller han sig stadig til rådighed over for alle, men den massive dækning af betalingsringen har fået ham til at overveje at frasortere nogle henvendelser, først og fremmest fordi det stjæler for meget tid.

”Jeg er lidt træt af soundbits, som bliver leveret i tv-nyhederne, hvor jeg skal give baggrund til en stor sag. Der bliver lavet stor ståhej med lange interviews, og så klippes det ned til et eller andet åndssvagt. Så foretrækker jeg længere interviews i DR2 Deadline, TV2 News eller P1 Morgen, hvor man kan forklare tingene mere sammenhængende,” siger RUC’eren, der løbende sikrer sig, at han har sin ledelses opbakning – både hos institutleder og rektor – til sin hyppige optræden i offentligheden.

DTU-forsker: Journalister har dagsorden

En, der godt kan levere skyts til de kritiske artikler, er Niels Buus Kristensen, direktør på DTU Transport. Sammen med professor Otto Anker Nielsen skrev han i efteråret en kronik, der forholder sig kritisk til rentabiliteten omkring betalingsringen, og i en ny kronik i

Der er gået myldretid i debatten

januar foreslår han, at man i stedet indfører højere p-afgifter. Det har gjort Buus Kristensen og DTU populære blandt borgerlige betalingsring-kritikere og som kilde i mange medier.

”I dagene efter vores kronik havde vi dagligt omkring 10 pressehenvendelser. Vi kunne simpelthen ikke følge med,” fortæller Niels Buus Kristensen, der bekræfter, at man som forsker i en politiseret sag ofte bliver udset til at spille en bestemt rolle i forhold til den journalistiske vinkel.

”Nogle gange har journalisterne en dagsorden, hvor de gerne vil have, at man siger noget bestemt, for eksempel imod en politiker. Og især nogle af de uerfarne forskere ryger i gyngen. For eksempel når journalisten skærper synspunktet ved at spørge: *vil det så sige ... sådan og sådan?* Og så svarer forskeren

betalingsring

om betalingsringen, og trafikforskerne spiller en central rolle på godt og ondt

ja. Men vi er blevet bedre til det, og vi beder altid om at få lov at se citaterne,« siger han.

På samme måde i det politiske spil, hvor forskellige partier omklammer enkelte forskere og deres synspunkter. Men som med pressen er det et vilkår, man må acceptere, mener Buus Kristensen.

”De bruger de forskere, der passer i deres kram. Men det bliver jo ikke permanente darlings. Vi har også været i situationer, hvor vi har været upopulære hos den borgerlige regering,» siger han.

AAU-forsker: Bruges ufrivilligt af politikerne

Det kan Harry Lahrman bekræfte. Han har i øjeblikket stor opbakning til sine roadpricing-anbefalinger fra den konservative Lars Barfoed. Det synes Lahrman selv er en smule komisk.

”Ja – jeg er blevet vældig populær hos de borgerlige politikere, og Barfoed er helt enig med mig. Det kan jeg virkelig more mig over, for da han selv var transportminister skete der overhovedet intet på det område, selvom de havde sagt, det var deres politik,» siger Lahrman, der netop gjorde sig upopulær ved at kritisere den daværende borgerlige regering for dens manglende initiativ.

Dybest set står Lahrman for den stik modsatte grundholdning i forhold til for eksempel Lars Barfoed. De borgerlige er imod et øget skattetryk på bilisten, mens Lahrman ser dette som en nødvendighed.

”Når vi på AAU snakker om gps-baserede kørselsafgifter, ser vi det som en forudsætning, at bilisterne skal betale mere i afgifter, hvis man da ellers vil bruge det som redskab til at bekæmpe trængselsproblemer, ellers kan det ligefrem have den modsatte effekt. Men de borgerlige vil jo netop ikke have, at afgiftsprovenuet på bilister stiger.”

Pressen forsømmer samfundshelheden

Detaljer som denne når imidlertid sjældent frem i spalterne, for den journalistiske historie stopper ofte ved konstateringen af, at regeringen og dens betalingsring er i modvind. Og i den ensprogethed skabes der ingen substantiel debat om trafik- og miljø-helhed.

Han savner en mere helhedsorienteret debat i stedet for diskussioner af enkeltstående aspekter: ”Måske har man en undersøgelse, der viser at betalingsringen ikke løser nogen miljøproblemer eller ikke løser problemet omkring kollektiv trafik. Det kan godt have en sandhedsværdi, men det får lov at spille en meget stor rolle. Der prøver jeg som forsker og trafiknørd at bevare det store billede – hvad får samfundet samlet ud af det her?», siger RUC'eren Per Homann Jespersen.

Han mener, at debatten lider af den lidt hovsa-agtige måde, venstrefløjpolitikerne under valgkampen opfandt betalingsringen som en del af deres program. Men han ærgrer sig også over, at journalisterne ikke er i stand til at føre debatten videre end de hurtige udsagn for og imod en betalingsring. Det skyldes blandt andet, at journalisterne selv ved for lidt:

”På trods af, at der skrives meget, er der ingen vidensopbygning i pressen, for det er næsten altid nye folk, deringer. Det er stort

set kun Berlingske og Jyllands-Posten, der har en fagmedarbejder. Derfor bliver mine interviews altid meget lange og forklarende,» siger Homann Jespersen.

ja

Uenige forsker-miljøer

De toneangivende trafikforskermiljøer på danske universiteter findes på henholdsvis AAU, DTU og RUC. De forskellige miljøer har forskellige tilgange til hele forskningsområdet, og det giver også forskellige syn på betalingsringen.

På AAU er man meget orienterede omkring teknologi, der kan registrere og måle bilernes kørsel. Her forsker man blandt andet i gps-teknologi, der kan kortlægge trafikken og også bruges til at indføre roadpricing-afgifter. Harry Lahrman har således længe været fortalende for indførelse af roadpricing, som han anser for en langt mere retfærdig og effektiv kørselsbeskatning end betalingsringen.

DTU Transport bygger delvist på sektorforskningsinstitutionen Danmarks Transportforskning, og DTU har overtaget myndighedsbetjeningen af Trafikministeriet. På DTU bliver trafikforskningen således ofte grebet an ud fra en samfundsøkonomisk vinkel, og i forhold til betalingsringen har man jævnligt hørt DTU-forskere udtale sig skeptisk omkring den samfundsmæssige gevinst ved den måde at opkræve kørselsafgifter.

På RUC ligger fokus på planlægning, mobilitet samt miljø. Det giver en generelt mere positiv tilgang til betalingsring-tanken, først og fremmest ved Per Homann Jespersen, der mener man bør fokusere på langsigtede strategiske mål omkring mobilitet og miljø, frem for kortsigtede økonomiske overvejelser.

RUCs naturvidenskab

- men har fået time-out til at opbygge ny 'science agent'-uddannelse, der skal tiltrække alternative kunder

Et sparekrav på 4,5 millioner kroner kan true med at fjerne hele grundlaget for RUCs naturvidenskab, dvs. Institut for Natur, Systemer og Modeller (NSM).

"Det vil svare til, at vi skal fyre omkring en femtedel af de undervisende VIP'er, og så er det svært at se, hvordan man skal opretholde den faglige bredde i forhold til alle fire fag," forklarer lektor og tillidsrepræsentant Viggo Andreassen.

NSM har i dag 34 undervisende VIP'er, der dækker fagene fysik, matematik, kemi og biologi.

Besparsen kan reelt vise sig at skulle blive endnu større. Ifølge institutleder Stine Korreman er driftsbudgettet i dag så lavt, at det ikke er forsvarligt. Hun vurderer derfor, at der i alt skal findes 6 millioner kroner, og hun kommer som Viggo Andreassen frem til, at det med sådan en besparelse vil være umuligt at bevare det nødvendige faglige niveau på alle fire fag i forhold til akkrediteringskravene.

TR: En ledelse uden sans for nat

Institutleder Stine Korreman havde en heldig optræden på bestyrelsesmødet den 3. februar. Hun fik bestyrelsen til at trække en

gammel beslutning tilbage og give nat-instituttet en chance for at opbygge en ny uddannelse. Protesterende studerende troppede op til bestyrelsesmøde d. 3. februar.

Det fik rektor Ib Poulsen til at skrive en mail ud til alle ansatte og studerende, hvor han afviser at nat på RUC skulle være truet. Men rektor havde ikke helt forstået, hvordan tingene hænger sammen, mener tillidsmanden:

"Rektor og prorektor mener, vi ikke nødvendigvis behøver have alle fag, men at man kan opretholde elementer af fagene i en lidt blødere uddannelsesprofil. Men der synes jeg jo, at vi lider lidt under en ledelse uden faglig indsigt i naturvidenskab. Det er svært at se fysik uden matematik eller biologi uden kemi. En af de kedelige konsekvenser er, at vi så ikke længere kan uddanne gymnasielærere. Og da vi ved, at rigtig mange naturvidenskabelige gymnasielærere går på pension i de kommende 5 år, vil det være meget ærgerligt".

Kravet fra RUC-ledelsen til NSM har været klart: I må selv finde løsningerne på jeres problemer. Og ved RUCs bestyrelsesmøde i begyndelsen af februar var det så op til Stine Korreman at komme med sit bud på, hvad der skal ske med instituttet.

Redning: Ny uddannelse

Institutlederen opstillede fire scenarier for bestyrelsen. Det første og andet scenarie handlede om en gennemførelse af besparelsen enten med grønthøstermetoden eller ved nedlæggelse af to fag – begge dele med fatale konsekvenser for hele nat-området, vurderede hun.

I tredje scenarie foreslog hun simpelthen, at man afhændede NSM-instituttet til et andet universitet - for at skære alvoren ud i pap, erkender hun efterfølgende: "Det er da en form for provokation. Men samtidig er det jo også en seriøs overvejelse, men må gøre sig, om man vil betale hvad det koster at have naturvidenskab på RUC."

Det fjerde scenarie var institutlederens favorit. Der skal oprettes en ny

De andre inst

Hvorfor skal vi andre institutter år efter år spænde sikkerhedsnet ud under RUCs nat-institut, Institut for Natur, Systemer og Modeller (NSM)? Hvorfor skal de konsekvent have et overtræk på 10-15 millioner?

Sådan har det uudtalte spørgsmål lydt i årevis på RUC. Tolerancen over for nat er stor, for et rigtigt universitet skal rumme alle hovedområder, men der er alligevel en kant, siger skeptikerne.

"Det er en debat på symbol-planet, for problemet er regnskabsteknisk", mener **lektor emeritus Bent Jørgensen**, der var konstitueret institutleder på NSM inden han blev afløst af Stine Korreman. Det er en forsimplet fremstilling af RUCs interne budgetfordeling, for bag budgettallene ligger en særlig præmis, hævder nat-området. Basismidlerne fordeles nemlig (som udgangspunkt) ligeligt mellem hovedområderne; det betyder, at der ikke tages hensyn til de relativt større omkostninger i nat-forskningen som følge af apparatur og teknisk personale.

Bent Jørgensen: "Naturvidenskab har en del apparatur, der skal vedligeholdes, og det koster millioner. For eksempel har vi nogle såkaldte NMR-apparater, der skal holdes

En ledelse uden sans for nat: Rektor Ib Poulsen, bestyrelsesformand Christian Nissen og universitetsdirektør Peter Lauritzen

Uddannelse truet af lukning

kandidatuddannelse – *cand.scient. science agent* – som en anvendelsesorienteret uddannelse, hvor de studerende lærer de generelle naturvidenskabelige kompetencer, men hvor den faglige profil ligger i en rolle som brobygger målrettet til funktioner i den videnstunge del af erhvervslivet.

Med denne 'science agent'-uddannelse – samt et generelt opsving af nat-studerende – tror institutlederen på, at NSM kan blive en god forretning for RUC, fordi den tiltrækker nye studerende.

Konkurrence med professionshøjskoler?

"Vi rammer forhåbentlig et nyt segment – en student fra htx der er praksis- og erhvervsorienteret – som kan booste vores optag. Det er en mere anvendelsesorienteret uddannelse."

Ligesom en professionshøjskole?

"Nej, det synes jeg bestemt ikke det er. Vi bygger jo på det, vi kan. Det er de samme kurser, men vi tilbyder så nogle strukturerede hovedveje, der målrettes mod specifikke erhvervsområder", svarer **institutleder Stine Korremann**.

Hvis det bygger på de kurser, intittuttet allerede har, hvor skabes så merindtægterne?

"Vi fjerner den begrænsning, der ligger i den traditionelle kombistruktur med to ligedelte fag. Nu kan det være flere fag, for eksempel i programmet 'grøn kemi', hvor der kan indgå kemi, miljøbiologi og fysik. Så jeg synes reelt, vi skaber en merværdi."

Optaget skal fordobles. Man kalkulerer med at gå fra 100 til mindst 150 optagne basis-studerende de næste 3 år.

Den nye uddannelse kan ikke opbygges uden tilførsel af flere ressourcer: "Flere studerende kræver mere undervisning, men det kan rummes med den nuværende bemanding. Og så skal der laves en besparelse på et par årsværk på både VIP- og TAP-siden.", forklarer institutlederen.

Foreløbig ser det ud til, at institutlederen kan få held med sin redningsplan. Efter bestyrelsesmødet blev der udsendt en kort erklæring om, at bestyrelsen arbejder videre med denne ide frem til en endelig beslutning ved det næste møde, d. 24. april.

Rektor Ib Poulsen er relativt sikker på, at den nye uddannelse bliver til noget. Han er fortroingsfuld hvad angår ny-rekruttering: "Det vil være halsløs gerning at fjerne store dele af NSM's uddannelsesstilbud".

Institutter: Hvorfor skal vi betale til nat?

nedkølede og løbende påfyldes med flydende kvælstof. Det koster 100.000 kroner om året, og det er ikke udgifter, man kan regulere. Enten har man apparaterne, eller også har man dem ikke".

Disse merudgifter bliver i første omgang ikke tilgodeset ved uddelingen af basismidler. Det sker til gengæld ved de efterfølgende dækningsbidrag, hvor nat evilges en ekstra sum penge, der typisk ligger mellem 10 og 15 millioner kroner.

'Nogle tjener penge, andre bruger dem

Ifølge Bent Jørgensen blev basisudgifterne tidligere fordelt direkte efter en nøgle, der tog højde for de relativt større udgifter på NAT, men den gik man væk fra år tilbage.

I princippet får nat-området således stadig en større basis-bevilling, blot bliver det budget-teknisk stillet op som et bidrag fra fællesskassen, som de øvrige områder altså er med til at dække. Og det har en reel politisk og psykologisk betydning i den konkrete sag, vurderer eks-institutlederen.

"Når man får en stor pose penge, som man ikke selv tjener, så ligner det jo en kæmpe synd, hvis man yderligere kommer til

at overskride bevillingen. Og som budgettet er stillet op, skaber det en opfattelse, at nogle tjener pengene hjem på uddannelses-taksametre, mens andre bruger dem. Det er en giftig situation, og selvfølgelig vil ledelsen gerne demonstrere, at man holder institut NSM i ørene. Jeg tror ikke, det er ond vilje, og det handler heller ikke om absolut økonomisk nød. Det er en debat på symbol-planet", siger Bent Jørgensen.

Den nye **institutleder Stine Korremann** har foreslået rektor og bestyrelsen at ændre budget-modellen: "Jeg har foreslået en alternativ budgetmodel, hvor institutter modtager indtægter både fra undervisning og forskning. Det er mere et pædagogisk problem. Mange tror, at de andre dele af universitetet betaler til os, og det er med til at skabe pres på situationen. Det er nok medvirkende til den løbende kritik, der har været af, hvad NSM koster," slutter Korremann.

Rektor: Konflikt mellem synspunkter

Men hvordan ser RUCs øvrige institutter på nat-underskuddet? – lyder spørgsmålet til rektor Ib Poulsen.

"Mit indtryk er, at der er en bred accept

af, at vi skal have naturvidenskab, og at det selvfølgelig er omkostningstungt. På den anden side er det også klart, at hvis vi ikke kommer ind i en positiv spiral, så vil de andre begynde at sige: hov, vi har også pres på vores ressourcer", svarer rektor.

Har rektoratet været under pres for at tage hånd om sagen?

"Vi har ikke været under pres. Det har også været vores eget ønske at håndtere problemet. Men det er klart, at der kan komme en konflikt med synspunkter fra dele af universitetet."

Nat-uddannelsen NSM står konsekvent i minus pga. budget-modellen. Er det en hensigtsmæssig fremstilling?

"Jeg vil ikke kalde det et underskud. Alle har et såkaldt dækningsbidrag, hvor NSM står med minus."

Giver det ikke et negativt syn på NSM, at tingene er opstillet som det er?

"Ledelsen har gjort meget for at forklare, hvad tallene handler om. Og vi vil ikke ofre transparensen på det her alter. Alle skal vide, hvordan pengestrømmen er", slutter rektor.

Nodelæsning og tilstedeværelse

Sag om samarbejdsproblemer blev håndteret så klodset af AUs ledelse, at den blev til principiel debat om kommandolede, tavshedskultur m.m.

Professor Linda Koldau er en fare for sit fag, mener Aarhus Universitet, der trods ugelang negativ omtale i midten af februar sendte en endelig advarsel til den åbenmundede musikhistoriker.

Den negative omtale skyltes, at Koldau var gået ud i pressen med den påtænkte advarsel på trods af, at AU-ledelsen ville give hende advarslen netop for at føre interne faglige debatter i offentligheden. Det medførte en kampagneagtig omtale af sagen i Information og Politiken. Her var der hård kritik af AUs usædvanlige sanktioner, som afledte mange kritiske indlæg om "tavshedskulturen" på universiteterne som følge af Uni-Lovens indførelse af magtfulde ledere m.m.

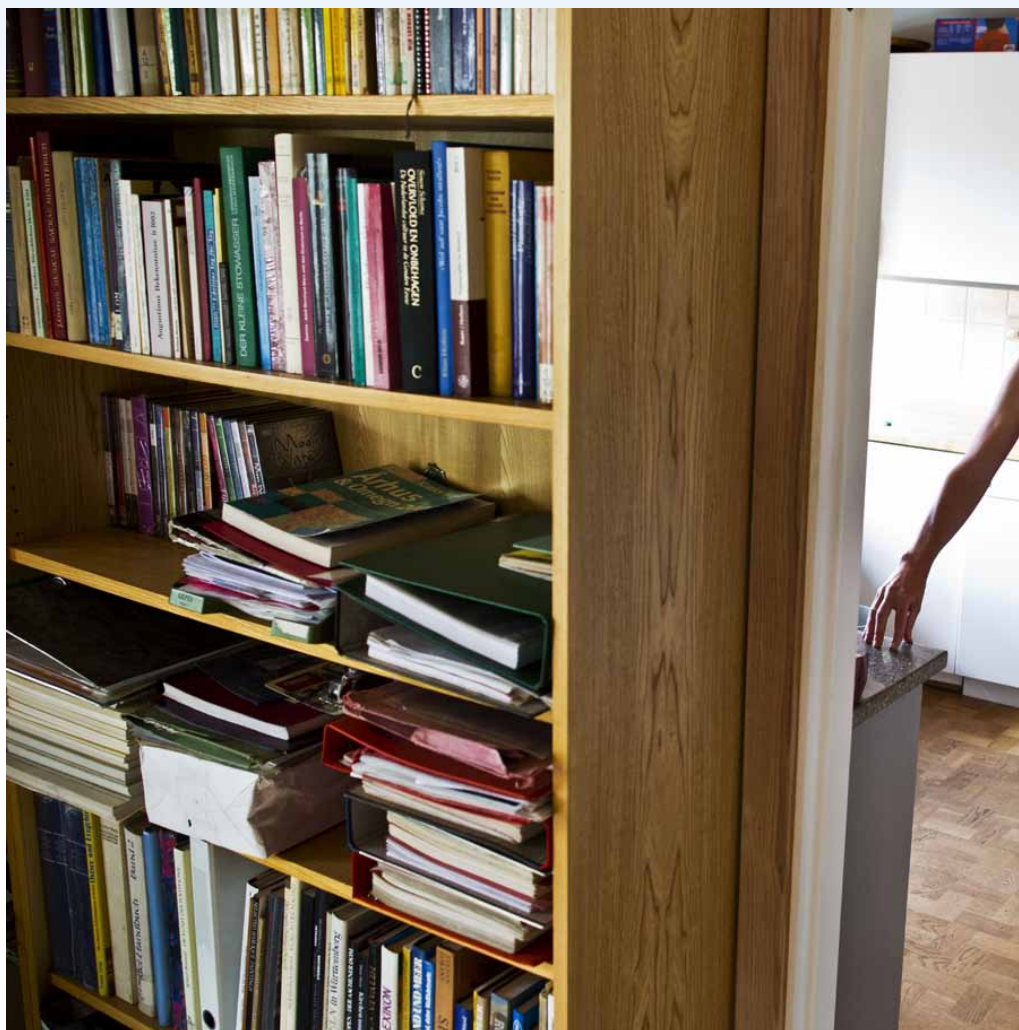
Ifølge Information, som havde Koldau som kilde, var advarslen fulgt af en række usædvanlige sanktioner. Koldau må ikke "bryde fortroligheden", hun skal gå ind i den faglige dialog "i en urban tone", deltage i alle "relevante" møder under opsyn, være på universitetet "svarende til en normal arbejdsdag", samt sige undskyld til de kolleger, som hun har anklaget for mobning. Professoren får tre måneder til at rette ind på fire punkter.

Men forløbet og sanktionerne udløser voldsomme protester: "Protesten vender sig imod AU-ledelsens håndtering af kritik. Sanktionerne mod Koldau er absurde. Ledelsen gør debat om fag og strukturer til en sag om en enkeltpersons loyalitet i forhold til koncernen, AU. AU-ledelsens klodsede håndtering handler om undertrykkelse af den frie akademiske debat", siger **uni-debattøren Claus Emmeche**.

'Tilstedeværelsespligt'

At kræve tilstedeværelsespligt – og angiveligt at hun også skulle bede om tilladelse til at forlade uni i arbejdstiden – er helt usædvanligt og strider med læreres traditionelle ret til selv at tilrettelægge arbejdet og arbejdstiden. Eksperter kalder da også disse sanktioner i strid med ansættelsesretten, når der stilles krav til Koldau, som ikke stilles til andre vipere.

Også kravet om, at professoren skal

undskyldte til de kolleger, hun mener, har mobbet, virker urimeligt og ydmygende: "At tvinge den mobbede til at sige undskyld er slet og ret krænkende. Og at accelerere ydmygelsen ved at indsætte en opsynskonsulent, samt tvinge professoren til at stemple ind og ud, tydeliggør blot forsøget på at marginalisere kritikken og dens fremsætter", udtalte en af kritikerne.

Den offentlige kritik fik dog ifølge Information kun **dekan Mette Thunø** til at ændre en smule i sprogbroen. 'Urban' er byttet ud med 'respektfuld' og fortroligheden er nu kollegial. Som svar på Koldaus åbne brev vedrørende advarslen skriver dekanen: "I din sag forholder jeg mig udelukkende til de samarbejds mæssige konsekvenser, dine ytringer i medierne har haft for dig og dine kolleger samt de studerende på Aarhus Universitet".

Det har ikke været muligt at få dekanens kommentar til de vidtrækkende sanktioner.

Koldau: Klassisk faglighed med nodelære

Den tyske musikprofessor Linda Maria Koldau gik på få år fra at være håndplukket international forsker til at stå til advarsel og firing for sin opførsel og udtalelser i pressen. Koldau er den eneste professor og den yngste vipere på musikvidenskab. Men allerede efter kort tid begyndte de første faglige disputer med kollegerne. Internt gennem en kritik af manglende faglighed på et lærermøde i december 2009.

Koldau mener, at "postmoderne kulturteori" fylder alt for meget på Musikvidenskab på bekostning af den klassiske faglighed som eksempelvis nodelære og kendskab til klassisk musik. Hun er skuffet over, at hun ikke får lov at undervise i musik- og kulturhistorie, som er hendes faglige ekspertise. Hun tager emnet op på to lærermøder og henvender sig både til sin fagleder, institutleder og dekan med kritikken.

ærelsespligt m.m.

Linda Koldau lægger ikke skjul på at hun repræsenterer den klassiske dannelse.

Koldau gik så ud i offentligheden i sommeren 2011 i et par artikler, læserbreve og interviews. I den kulturkonservative Weekendavisen hed det "Dansk humaniora er en skandale" med kritik af studerende, der ikke kan læse noder. Andre steder hed det "Kære studerende. Man byder jer for lidt" og "fagligheden styrtdykker".

Konsulentrapport: Koldau illoyal

Hendes offentlige fremtræden i sommeren 2011 kom bag på kollegerne på musikvidenskabelige institut, som i fællesskab afviste kritikken i et læserbrev, især med henvisning til at musik og humaniora i nutiden har mange andre roller at spille end de klassisk-faglige.

Forløbet havde i stigende grad isoleret Koldau på afdelingen. Hun var ofte sygemeldt. I løbet af vinteren 2009-2010 spidsede situationen til. Koldau bad om at blive flyttet til et andet institut, hvor der "er større behov

for hendes kulturhistoriske kompetencer". Men det afviste dekanen senere, bl.a. med henvisning til usikkerhed om AUs kommende fusion.

Kritikken i pressen blev imidlertid opfattet som illoyal, og ifølge en ekstern konsulentrapport så Koldaus 10 kolleger det som den vigtigste årsag til de samarbejdsproblemer, der opstod på faget. Klimaet var især ødelagt af Koldaus udtalelser til pressen, manglende tilstedeværelse på afdelingen og anklagerne om mobning, sagde rapporten. Og den konklusion tilslutter dekan Thunø sig i advarslen: "Det er min vurdering, at du hindrer fremtidige faglige diskussioner på faget og dermed bringer fagets fremtid i fare".

Kritiker: Managementvælde

Koldau ser ud til at have såvel AUs ledelse som sine fagkolleger imod sig i den konkrete samarbejdssag, det som udenforstående er svært at orientere sig i. Det er da heller ikke selve samarbejdssagen, som det offentlige ramaskrig mod behandlingen af hende har rejst sig imod. Protesterne handler om AU-ledelsens behandling af hende, især om forsøget på at lukke munden og sætte hende over for hårde personlige sanktioner. Man må ikke gemme debatter om faglige uenigheder bag lukkede døre:

"Det er ødelæggende, at ledelsen behandler sagen som en personalesag. Men sagen handler selvfølgelig også om det kollegiale, nemlig majoriseringen af en enkeltperson eller en faglighed – miljøet og Koldau har tydeligvis ikke kunnet kommunikere", siger **uni-debattøren Claus Emmeche**. Han er en af de argeste modstandere af Uni-Loven fra 2003:

"Glem ikke, at sagen også handler om manglende medarbejderindflydelse på det faglige: "Managementvældet betyder, at topledelsen bestemmer, hvem der skal besætte en professorpost. Og det var den tidligere dekan, som 'kaldede' Koldau – hun blev altså påduttet musik-miljøet hen over hovedet på afdelingen. Det er et godt eksempel på Uni-Lovens topstyring og manglende uni-demokrati, når miljøet ikke selv er med til at bestemme, hvad man har brug for".

Ytringsfrihed eller samarbejdsproblemer

For **Claus Emmeche** og kritikerne handler det principielt om vipernes ytringsfrihed. Mange forbinder forløbet med Uni-Lovens enstregede ledelse og kommandostruktur, som har medført "en tavshedskultur" og røvslikkeri, hvor ansatte forholder sig taktisk passive for ikke at komme i 'bad standing' hos ledelsen.

"Ingen udenforstående kender jo den konkrete baggrund med 'samarbejdsproblemer' i musikmiljøet. Men det er horribelt, at AU-ledelsen giver hende mundkurv på og pålægger hende et krav om fortrolighed. Det er absurd for et universitet, for det er jo et signal til alle ansatte om, hvordan faglige og strukturelle debatter skal håndteres. Det lægger op til adfærdsregulering og selvcensur".

AUs ledelse afviser, at det handler om ytringsfrihed, ifølge **instituteder Niels Lehmann**: Samarbejdsproblemerne skulle håndteres mellem konsulenter og medarbejdere, og det var aftalt, at der skulle skabes "et fortrolighedsrum", men det blev brudt, da fx HR-konsulenternes fortrolige rapporter blev udleveret til pressen: "Forudsætningen for at kunne have faglig uenighed som produktiv motor for fagudviklingen er imidlertid et uddannelses- og forskningsmiljø, der beror på et kollegialt fællesskab, hvor de grundlæggende spilleregler bliver accepteret af alle medarbejdere. I den seneste tid er disse spilleregler blevet udfordret på forskellig vis. Da situationen rummer en personalesag, kan en ledelse naturligvis ikke udtale sig offentligt" (institutederens udredning).

Og institutederens indlæg støttes indirekte af en åbenmundet medarbejder på Koldaus institut, **professor Henrik Kaare Nielsen**. Han mener, at det er lykkedes Koldau at få iscenesat sig i en offerrolle og at det er helt forkert. Koldau-sagen handler simpelthen om konkrete, lokale samarbejdsproblemer, et kultursammenstød hvor en tysk professor tror, at hun kan diktere linjen for faget, og slet ikke er lydhor for kollegial dialog. I stedet intrigerer hun internt og eksternt. Konflikterne var så tilspidsede, at ledelsen var nødt til at reagere. Men desværre har hun formået at spille "den seriøse presse og diverse velmenende debattører" hen i rollen som nyttige idioter, når denne sag ophøjes til eksempel på, hvad der er galt med uni.

KU-ledelsen: Tenure

- hedder det nye karriereforløb, men hvorfor brugte ledelsen ikke det gode, gamle adjunktur, lyder spørgsmålet

KUs ledelse har nedsat et udvalg med bred repræsentation af forskere, som har lanceret en plan om at indføre et Tenure Track-system efter amerikansk forbillede. Den skal kunne søges efter 2-6 postdoc-år. Forskerne ansættes som 'ass.professor', dvs. ikke i en fast stilling til at begynde med, men stilles fast ansættelse i udsigt, så de kommer ind på et spor, hvor de med jævne mellemrum bliver evalueret af fagfæller. Først efter 6-8 år – med positive fagfællebedømmelser – bliver de tilbudt fastansættelse som associate professor.

”Hermed bliver der klargjort et karrierespor for unge forskere. Det betyder, at de – i modsætning til nu – ikke skal ud i åbent opslag, hvor de skal konkurrere med andre. I dag risikerer en adjunkt efter sit 4-årige forløb at blive overhalet af en anden, fx en postdoc. Og fordelen ved Tenure er tilmed, at det er kendt i hele verden, så udlændinge vil forstå karrierevejen”, forklarer Thomas Bjørnholm, der har været formand for det rektorudvalg med deltagelse af VIP-repræsentanter, som har drøftet forslaget.

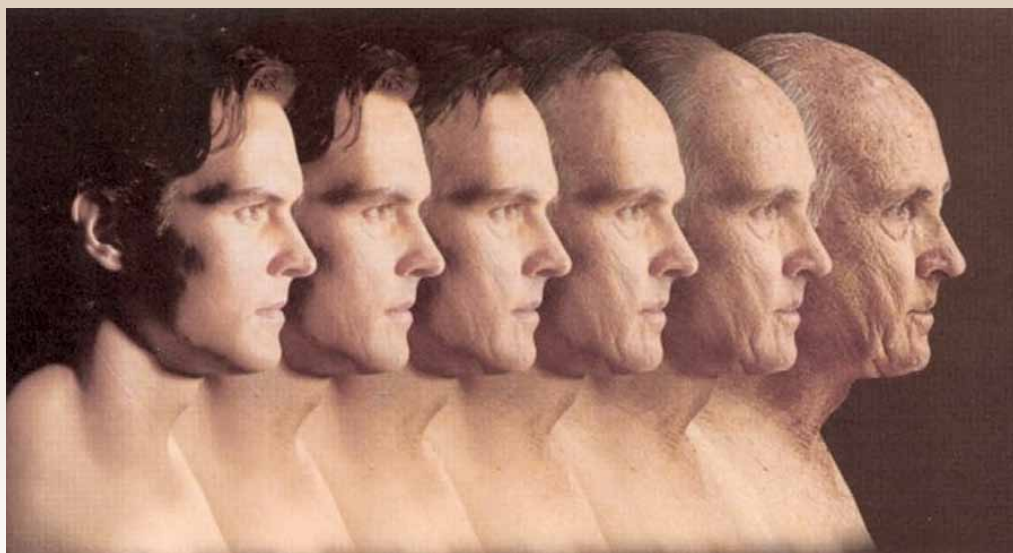
KU har afvist at give aktindsigt i forslaget, som lige nu er til bred høring på KU.

Rapport: Ledelser gav ikke karrierespor

Forslaget om Tenure fremsættes samtidig med, at de danske uni-ledelser blev kritiseret i en konsulentrapport for at forsømme støtte til yngre forskeres karriere. Ledelserne har pligt til at sikre karrierespor og planlægning, men det er fraværende, så mange forskere ved ikke, hvilke kriterier, der er for forfremmelse, og mange har ikke drøftet karriere med deres leder.

Konsulenterne oplevede, at uni-ledelserne undlod at oprette egentlige karrierestillinger – fx adjunkture – og i stedet foretrækker løsarbejdere som postdoc'er, der er åremålsansatte. Det er økonomisk mere uforpligtende for universiteterne (se FORSKERforum 250 / december).

”Rektorudvalget erkender, at der er problemer i det danske karrieresystem. Jeg ved ikke, hvorfor det er endt som en rodebutik. Mange er usikre på, hvordan man skal agere for at komme frem i karrieren. Tenureforslaget skal skabe den klarhed”, forklarer prorektoren.

KU-ledelsen undgik adjunkture

Tenure-forslaget kritiseres dog også for at være dobbeltmoral. Det handler nemlig i høj grad om ledelsers velvilje, om man ville gøre adjunkture til en succes – eller en sjældenhed. KU-ledelsen valgte det sidste, fordi det var billigere og mere uforbindende at undlade adjunkt-opslag.

Konkret er KU-ledelsen blevet kritiseret for at underprioritere oprettelsen af faste stillinger som 3-4 årige adjunkture, der efter vellykket evaluering kan føre til fastansættelse

som lektor. I stedet foretrækkes åremålsansatte postdoc'er. På KU-nat er ansættelsen af postdoc'er således 3-4-doblet i perioden 2005-10 (fra 51 til 234), mens ansættelsen af adjunkture er faldet til en femtedel fra 71 til blot 17 (se statistik).

Hvorfor har KU ikke brugt det eksisterende adjunktur, når det nu indgår i stillingsstrukturen som karrierevej - i stedet for at lave en helt ny model?

”Vores adjunkturstilling er ikke egnet til international rekruttering simpelthen fordi

KU-science: Drastisk stigning i post.doc.'er på bekostning af adjunkture i perioden 2005-10

SCIENCE i alt	2005	2006	2007	2008	2009	2010	05-10	05-10 i %
Professorer	98	107	108	112	113	121	24	24%
Lektorer	332	328	328	315	303	280	-52	-16%
Adjunkter	81	46	29	22	17	17	-64	-79%
Postdoc	51	102	121	160	198	234	183	360%
Ph. d.	171	202	242	289	304	353	182	107%
D-VIP og øvrige	79	87	88	89	93	96	17	21%
I alt	811	872	916	987	1.029	1.101	290	36%

Track

den ikke er kendt i udlandet. De er blandt andet ikke hensigtsmæssige som karrierestillinger, for man kan jo ikke garantere, at de ikke bliver overhalet af en anden ved besættelse af lektorater. Hvis vi skal tiltrække dygtige udlændinge, skal det være klart, hvad der kræves for at opnå fastansættelse”, svarer prorektor Thomas Bjørnholm.

Dobbeltmoral?

Er det ikke dobbeltmoral at introducere Tenures, når KU-ledelsen har forsømt at udnytte de eksisterende karrierespor (adjunkturet), fordi man ikke har villet binde sig økonomisk og planlægningsmæssigt?

”Den præmis er jeg ikke bekendt med, og derfor kan jeg ikke kommentere dit spørgsmål”.

Vil det sige, at KUs ledelse ikke ved, hvorfor man i 2005-2010 har prioriteret post.doc.-stillinger og udsultet adjunkturet, som statistikken tydeligt viser og som karriere-konsulentrapporten kritiserer?

”Universiteternes nye økonomi med øgede konkurrenceudsatte og tidsbegrænsede projektmidler er hovedgrunden til, at der er kommet relativt mange postdoc.-stillinger i de seneste år. Det fører til, at adjunkterne ofte udkonkurreres af mere forskningstunge senior-post.doc'ere, når de skal søge et lektorat i åben konkurrence. Det gør adjunktordningen mindre attraktiv for både ansøgerne og for universitetet. Jeg tror, at post.doc.-konkurrencen er en vigtig del af årsagen til, at adjunktordningen ikke længere fungerer efter den oprindelige hensigt”.

Og hvilke garantier har de unge karriereforskere for, at Tenure-systemet vil blive brugt aktivt, når KU ikke har brugt det eksisterende adjunkt-karrieresystem?

”Jeg kan ikke udstede garantier. Men forslaget opererer med 60 Tenure Tracks årligt, hvilket skal ses i relation til den årlige afgang i den faste stab (ca. 1800 vipere). Det er klart i KUs interesse at skabe klare karriereveje, som er attraktive for de bedste forskere i verden”.

Rigsrevisor mistænkeliggjorde

- alle universiteter, da det i rapport ubestemt hed, at der er problemer i kvalitetssikringen på tre universiteter

Først sagde Rigsrevisionen, at ”tre universiteter” havde kritisabel kvalitetssikring. Så bad FORSKERforum om aktindsigt for at lokalisere, hvem det var og hvilke kriterier, de var dømt ude på. Aktindsigt i baggrundsmateriale fra akkrediterings-institutionen ACE-Denmark pegede på, at det handlede om AU, RUC og DTU, men det fik AUs ledelse op i det røde felt.

Rigsrevisionen måtte via bugtaleren ACE-Denmark melde ud, at de kritiserede var CBS, RUC og DTU, som blev kritiseret i Rigsrevisionens beretning om kvalitetssikring af uni-uddannelserne.

Men hvad angår de mere præcise kriterier for kritikken herskede der fortsat mystik, for det er helt uldent beskrevet i Rigsrevisionens rapport, og man vil ikke udlevere de bagvedliggende analyser.

Rigsrevisionens beslutningsgrundlag

FORSKERforums udpegning af de tre universiteter skete i god tro, idet udpegningen stammede fra Rigsrevisors oplysning om, at kritikken af tre universiteter var baseret på akkrediteringsinstitutionen ACE-Denmarks data. FORSKERforum indhentede aktindsigt fra ACE-Denmark og dette materiale pegede entydigt på AU, RUC og CBS som de kritiserede parter. Men Rigsrevisionens uklare kriterier pegede en anden vej.

Bagefter tvistede Rigsrevisionen sin beretning en smule med et nyt kriterium. Det gjorde de ved at oplyse uni-minister Morten Østergaards om sagen. Og heraf fremgik et nyt kriterium - som er uden kilde og ikke fremgik af Rigsrevisors beretning - nemlig at de tre universiteter ikke havde ”et tilfredsstillende beskrevet kvalitetssikringssystem på centralt hold” - hvor det nye er ”på centralt hold”.

Rigsrevisors kriterier

Rigsrevisionen havde bedt om ACE-data for uddannelsers relevans og interne kvalitetssikringssystem. Senere blev direktør i ACE-Denmark, Anette Dørgé Jessen, så sendt

RIGSREVISIONEN

i byen for at forklare Rigsrevisionens konklusion: ”ACE har ikke leveret baggrundsnotater til Rigsrevisionen. De har selv læst ACEs rapporter, som blev brugt til at analysere kvaliteten i de enkelte universiteters kvalitetssikring. Og Rigsrevisionens konklusioner ligger ikke langt fra ACEs”, forklarer hun.

Men kriterierne fremgår ikke præcist af Rigsrevisors beretning?

”FORSKERforum begik den fejl at se på, hvilke uddannelser, der havde fået påtegningen ’betinget godkendt’ som samlet vurdering, mens det var uddannelsers interne kvalitetssikringssystem - om informationsopsamling på frafald og gennemførelsestider m.m. - der var Rigsrevisionens hovedkriterium”.

Hvorfor navngav Rigsrevisionen ikke?

Er det tilfredsstillende, at Rigsrevisor med en ulden konklusion om ”tre universiteter” mistænkeliggjorde alle universiteter - fx Aarhus Universitet - i stedet for at navngive de kritiserede og præcisere, hvorfor de blev kritiseret?

”Det må FORSKERforum snakke med Rigsrevisionen om. Men jeg kan godt forstå, hvis uni'ere følte sig mistænkeliggjort, så Rigsrevisionen skulle måske have formuleret sig anderledes. Og i bagklogskabens lys burde vi måske have reageret hurtigere og afklaret sagen, inden den udviklede sig”, slutter ACE-direktøren.

I Rigsrevisionen vil den sagsansvarlige kontorchef ikke udtale sig om, hvorfor de tre kritiserede universiteter ikke blev nævnt ved navn og hvorfor de blev kritiseret. Hun henviser til kommunikationsafdelingen: ”Det er stående procedure hos Rigsrevisionen ...”

Her opgiver FORSKERforum så efterforskningen ...

jø

jø

Konsensus blandt højpander

- men Aarhus' bestyrelsesformand Michael Christiansen overraskede med et par skarpe udfald mod nyttetænkning og mod fondes betænkkelige rolle. Men også med et indlæg for humaniora

København 7. febr.

Der er stort behov for at frede en betydelig del af basismidlerne til den frie forskningsbaseret uddannelse. I et sådant system skal finansieringen bygge på de reelle udgifter til at levere "tertiære, forskningsbaserede uddannelser". Hvis prisen er sat korrekt, så vil det skabe transparens for den politiske dimensionering af de forskningsbaserede uddannelser.

Sådan lød oplægget til årsmødet i Videnskabernes Selskab i en årsrapport forfattet af fem medlemmer fra Forskningspolitisk udvalg med **formand Carl Bache (SDU)** i spidsen.

Politisk kan udspillet læses som et forsøg på at dokumentere underfinansiering af undervisningen for at fremkalde ekstrabevillinger fra politikere, der klager over for lidt undervisning til de studerende. Oplægget foreslår altså flere undervisningsbevillinger, og undgår derfor at foreslå prioriteringer inden for den eksisterende ramme. Det ville selskabets medlemmer ikke kunne blive enige om, for man vil ikke ind i en kannibalisierung, hvor penge til humaniora skal tages fra naturvidenskab.

Skyheden afslørede sig da også, da der blev spurgt til, om det ikke var humaniora og samfundsvidenskab har det største finansieringsproblem, for de har de mest underfinansierede taksametre og de fleste studerende?

Uha nej, svarede udvalgsformand Carl Bache, selv humanist. I Videnskabernes Selskab er der konsensus om, at det skam er alle fagområder, der har problemer; hum/samf. er ikke noget særligt.

Blandt højpanderne er der konsensus om det spørgsmål, som altså ikke var en diskussion værd. Måske derfor blev den vigtige debat om årsrapporten fragmentarisk og ukonkret. Og for den med-lyttende **uni-minister Morten Østergaard** blev det uforpligtende; han lovede dog at bære

årsrapportens forslag om realitets-finansiering tilbage til sine embedsmænd til nærmere analyse.

Uni-ministeren: 'Hvad tror du selv ...

Den opsøgende reporter så altså ikke ud til at komme hjem med de store konflikt-nyheder.

Ministeren holdt sin tale fra talepapir med et omkvæd, som reporteren havde hørt flere gange før: "Der må slækkes på detaljstyringen, frihedsgraderne må tilbage på universitetet. Frihed og forskellighed giver bedre resultater. Jeg vil hellere styre via mål og resultater end gennem detaljeregulering", forklarede han og fortalte om sine krav til de nye resultatkontrakter med universiteterne. Samt om, at han i øvrigt ikke kan love noget på bevillingssiden, for det afhænger helt af andre reformer (skatte- og arbejdsmarkedsreformer).

Det blev fremlagt som indiskutabelt fait accompli, men lidt kant kom der dog på: "Det er da et problem, at der er knappe undervisningstimer på nogle universitetsuddannelser, på trods af, at der blev givet flere bevillinger til netop at afhjælpe dette ...", sagde ministeren, og reporteren anede, at med en smule aggressiv vinkling kunne der måske vrides en nyhed hjem. Som ministeren dog straks sænkede, da han skyndte sig at tilføje en sidebemærkning om, at man ikke skal "sætte kvalitet lig kvantitet".

Så blev ministeren spurgt, om der ikke er en sammenhæng mellem knappe undervisningstimer på især nogle humanistiske og samfundsvidenskabelige og så underfinansiering på 5000 kr. pr. taksameter? Og vil ministeren love at lukke det hul?

"Hvad tror du selv – var jeg lige ved at sige", lød ministerens joviale svar, mens han smilede afvæbnende til spørgeren. Det fremkaldte latter i forsamlingen, hvorefter ministeren mere alvorligt forklarede, at ekstrabevillinger til universiteterne helt afhænger af økonomiske reformer på andre samfundsområder og at der sandsynligvis ikke kommer afklaring på økonomien før i december.

Det nikkede forsamlingen til, for mange er den nye minister sympatisk stemt, for han siger de rigtige ting – og så slipper han af sted med ikke at love konkrete (økonomiske) forbedringer.

OVERBELYST. Uni-minister Morten Østergaard.

Bestyrelsesformand: 'Bekymret for nytte-terminologien

Så kom der lidt mere gang i sagerne. Formanden for Danmarks Forskningspolitiske Råd **Claus Hviid Christensen** optrådte med et oplæg om forskningsledelse. Hans omdrejningspunkter var, at forskning er investeringer, der skal give værdi frem mod produkter og et marked. Forskning er præget af værdistrømme, "dvs, noget nyttigt, vigtigt eller efterspurgt". Og uni kan lære af ledelse i den private sektor, og lederne på uni burde på ledelseskurser i personalehåndtering m.m.

Det oplæg delte forsamlingen i to grupper. Den ene gruppe syntes, at det var "inspirerende". **AUs bestyrelsesformand Michael Christiansen** – der ellers har image som djøfer, troubleshooter og teknokrat – optrådte som en overraskende repræsentant for skeptikerne:

"Jeg er ikke uenig i, at der naturligvis er

ne i Videnskaberne selskab

ten Østergaard talte ved årsmødet. Under det flotte portræt ses selskabets formand Kirsten Hastrup og Forskningspolitisk udvalgs formand Carl Bache.

ledelsesgreb fra det private, som også bør bruges på uni.

Jeg er bare bekymret for terminologien og tænkningen bag, hvis den bliver for massiv. Der tales om nytte, produkter, ledelsesredskaber og marked. Det kan virke som en kassetænkning, som man skal justere, når det gælder universiteter og kultur-institutioner. Her er det meget mere kompliceret og komplekst. I sådanne kreative vidensmiljøer kan man ikke bruge kvantitative økonomi-modeller eller taksameter-systemer som udtryk for kvalitet eller som eneste styringsredskaber. Derfor kan terminologien af og til virke krænkende over for en forsker eller en kunstner. Som leder skal man have forståelse og respekt for det, man skal lede”.

Udsultningen af humaniora

Men Michael Christiansen var ikke færdig med at overraske:

”Det er en bestyrelses opgave at se

overordnet på universitets rolle. Og jeg vil gerne advare mod tendensen til udsultning af humaniora. Jeg siger ikke, at det er et akut problem i dag, men det vil blive det over en årrække. Hvis vi nemlig fremskriver den nuværende udvikling, vil der ske en udtynding af fagområder – vores børnebørn vil spørge, hvad tysk og spansk er. Der vil ske en udtynding af fagforydelse og af basisforskningen bag den forskningsbaserede undervisning. Og i en tid, hvor der tales meget om nytteprioriteringer i centrum, vil samfundslivet blive den store taber, for der vil blive færre til at stille livets store spørgsmål af etisk og filosofisk karakter. Hvis de store spørgsmål ikke stilles, så kender vi ikke vores historie; ved vi ikke hvem vi er, når vi agerer på ’det store globaliserede marked’ osv.

I kulissen forklarede bestyrelsesformanden, at bevillingsstrømmene i strategiske puljer og fondsmidler betyder en drejning mod naturvidenskab/medicin, hvor man

i højere grad kan måle og veje ’produktet’. Derfor kommer der langt flere bevillinger til science og medicin. Og i den anden ende klemmes – og derfor er det ledelsens rolle at presse på for en taksameter-regulering. Men problemet kan ikke bare løses af statens bevillinger. Bestyrelsen må sørge for at der internt skabes incitamenter til at opretholde humaniora. Det er man enige om i ledelsen af AU – og handler derefter.

Fondes betænkelige rolle

Og da den opsøgende reporter nu havde fanget bestyrelsesformanden i det åbenmundede humør, var det nærliggende at stille et nyt spørgsmål: *Er det ikke hykleri fra politikernes side, når de på den ene side underfinansierer humanioras taksametre og på den anden side kritiserer humanistiske fag for at afvikle for få undervisnings-timer?*

Men den opfordring til at kritisere politikere hoppede Michael Christiansen ikke på: ”Jeg har ikke indsigt i, hvordan den mekanisme hænger sammen i praksis. Men det er klart, at uni-ledelserne skal ressourceoptimere, så de studerende får undervisning og vi ikke mødes af den kritik”, svarede Michael Christiansen, der så var klar med den tredje overraskelse, idet han advarede mod fondes strategiske rolle:

”Jeg har lyst til at nævne en anden skævvridning. Det sker i forskningsråd, i strategiske puljer og i private fonde. Der findes i dag magtfulde fonde – især med afsæt i farma-industrien – som har mange penge og kan få stor indflydelse på et universitets prioriteringer, når de går ind med bevillinger på bestemte områder. Som sådan bliver de magtfulde i deres påvirkning af strategier.

Misforstå mig ikke: Jeg synes det er godt med flere finansieringskilder på uni, og det er helt afgørende vigtigt med private fonde. Men samfundsmæssigt set kan der blive et problem, hvis en meget lille gruppe ikke-folkevalgte får meget stor indflydelse på universiteternes overordnede strategi. Her har rektor og bestyrelsen en vigtig rolle i at prioritere, men de store private fonde som fx NOVO bør også reflektere over, hvordan de undgår at skævvride universiteterne. De er de også helt opmærksomme på, efterhånden som de bliver større og større. De har væsentlig samfundsmæssig betydning”.

KU-institutråd

Nye institutråd skal føre til mere medbestemmelse, men det ligner tomme ord, mener fæl

”Som at få blommen ud af et æg uden at knække skallen.”

Fællestillidsmand på Humanistisk Fakultet Henrik Prebensen griber til billedsproget for at beskrive det, han ser som en selvmodsigelse: at give medarbejderne mere medbestemmelse, men samtidig holde fast i institutlederens ret til at træffe den endelige beslutning.

Og det er ellers det, KU's bestyrelse har forestillet sig. Ifølge universitetets nye vedtægter, som blev godkendt på bestyrelsesmødet den 27. januar, skal der indføres institutråd på alle institutter. Det skal sikre at universitetet lever op til universitetsloven, hvor det ved revisionen sidste år blev tilføjet, at universitetsbestyrelsen skal sikre ”medbestemmelse og medinddragelse af medarbejdere og studerende i væsentlige beslutninger”.

Blot høringsret

Men samtidig fremgår det af Uni-Loven, at den enstrengede ledelse stadig skal holdes i hævd, hvilket KU også holder fast i. Og så står man altså med det, der i Henrik Prebensens og en hel del af hans kollegers øjne ligner et skisma: medarbejderne får mere medbestemmelse, men institutlederen bestemmer lige så meget som før.

”Det er en umulighed. Du kan ikke have medbestemmelse, samtidig med at det er lederen, der bestemmer. Der kan højst blive tale om en slags høringsret,” vurderer Prebensen.

Nye vedtægter 1. marts

Uni-ledelserne skal inden 1. marts indlevere vedtægtsudkast, som sikrer mere medindflydelse til de ansatte, til ministerens godkendelse.

FORSKERforum omtaler vedtægterne i næste nummer.

“

Uden en konkretisering af ”medbestemmelse” er der risiko for, at de enkelte institutledere efterlades med den utaknemmelige opgave at skulle håndtere endeløse interne diskussioner af, hvordan ”medbestemmelse” skal tolkes.”

(Samfundsvidenskabeligt Fakultet)

Ifølge de nye vedtægter skal institutrådet have institutlederen som formand og herudover mindst ti medlemmer med ”en passende repræsentation af det videnskabelige personale”, der skal have medbestemmelse omkring instituttets forhold, herunder budget, strategi, fysiske forhold og studenter-sager.

Mangler en sikkerhedsventil

”En narresut,” kalder Henrik Prebensen det. For der er ikke nogen steder lagt op til, at institutlederen er tvunget til at følge institutrådets anbefalinger, eller blot at rådet kan gå til dekanen udenom lederen, hvis der ikke er enighed.

”Der er jo ingen sanktioner eller magtmidler, og hvordan kan man have medbestemmelse uden en eller anden form for magt eller sanktioner?” spørger Prebensen.

Han mener, at et reelt udtryk for medbestemmelse ville være, hvis et institutråd havde mulighed for at stille et mistillidsvotum til institutlederen.

”Det fornuftige ville være, hvis institutrådene kunne se ledelsen efter i sømmene og lade det have konsekvenser. En form for sikkerhedsventil, så man kan komme af med en ledelse, der har mistet medarbejdernes tillid. Men det skal naturligvis være et meget kvalificeret flertal – for eksempel to tredjedele,” siger Henrik Prebensen.

Ledere advarer mod hyggeklub

Han står langt fra alene med sin skepsis over for de nye institutråd. Ledelsessiden har været imod institutråd, blot med andre argumenter. Det kaldes unødvendigt med endnu et rådgivende organ. I høringsvaret fra Institut for Jordbrug og Økologi kalder institutleder Svend Christensen således institutrådene for

d: En narresut

lestillidsmand

”en unødvendig organisatorisk knopskydning, der endvidere vil lægge beslag på yderligere administrative ressourcer.” Tilsvarende skriver Institutleder Karsten Kristiansen fra Institut for Biologi, at institutrådet nemt kan blive *”endnu et ”selskabeligt” organ, hvor der kan bruges megen tid på snak, uden reel indflydelse.”* Omvendt er der generelt mere positive

toner fra medarbejdersiden, hvor man i flere høringsvar hilsel principet om mere medbestemmelse velkommen. Inden KU's nye vedtægter blev vedtaget af bestyrelsen i slutningen af januar var de til høring på alle fakulteter, og det gennemgående tema i høringsvarerne var spørgsmålet: *hvad ligger der i ordet ’medbestemmelse’?* Der er også

Vil ministeren godkende det?

Politikerne har pålagt uni-ledelserne at udarbejde vedtægter med mere medindflydelse til de ansatte og at udarbejde en vedtægt med ’nærmere regler’ herom. Men KU-ledelsen har bare lavet en løs formulering, som ikke forpligter til noget som helst, men giver institutlederen frit spil...

Uni-Lovens §13:

’Bestyrelsen udarbejder universitetets vedtægt og ændringer hertil. Ministeren godkender universitetets vedtægt.

Vedtægten skal fastsætte de nærmere regler om:

- 4) Universitetets interne organisering.
- 5) Medbestemmelse og medinddragelse af medarbejdere og studerende.

KU-ledelsens vedtægtsforslag §42:

’Institutlederen skal opbygge en organisation til at varetage instituttets samlede opgaver og nedsætter et Institutråd for at sikre medbestemmelse til og medinddragelse af det videnskabelige personale ...

stor usikkerhed omkring forholdet mellem de nye institutråd og de eksisterende samarbejdsudvalg.

Positivt: Et samtalested

Selvom tillidsmand Prebensen ikke giver meget for den medbestemmelse, som bestyrelsen mener, der ligger i oprettelsen af institutrådene, så mener han faktisk, der mangler et organ, der beskæftiger sig bredt med instituttets anliggender, og hvor alle grupper på instituttet er repræsenteret.

”En af de store svagheder er, at vi ikke har et organ, hvor alle tre grupper mødes – VIP’er, TAP’er og de studerende. Det findes ikke på institutniveau, og det er trods alt der, kagerne bages. Det lokale samarbejdsudvalg er lavet som udmøntning af overenskomsten ud fra sådan en LO-model, men den er ikke skruet sammen til universitetet og til at beskæftige sig med, hvordan institutionen styres,” siger han.

Og selvom Institutrådet ender med blot at være et hørings- og informationsorgan, så mener Henrik Prebensen, det er værd at tage med: ”Det kan jo godt indebære et lille fremskridt, og det skal man ikke sige nej til. Det er et samtalested, og det kan måske gøre medarbejderne mere interesserede i at være velinformerede, og måske gøre ledelsen mere interesserede i at give bedre informationer. Det er ikke medbestemmelse. Skal man have det, må man give folk en mulighed for at sætte sig igennem. Men måske kan det være en trædesten til reel medbestemmelse på et tidspunkt.”

Dobbeltmoralsk Uni-Lov

Henrik Prebensen bebrejder ikke KU's bestyrelse, at man er endt op med dobbelttydige vedtægter der både taler om medbestemmelse og enstrengt ledelsesmagt. Det egentlig ansvar ligger hos politikerne bag universitetslov-ændringen, mener han.

Men han noterer dog, at man andre steder er gået skridtet videre end KU med hensyn til fortolkning af lovbestemmelsen. Han hentyder til SDU, hvor der er etableret et organ på tværs af institutrådene – Universitetsudvalget – hvor medarbejderrepræsentanter inddrages i de øverste ledelsesbeslutninger.

”Det lider jo stadig af den mangel, at man ikke kan gøre andet end at kæfte op. Men når man har en kommunikationsvej uden om ledelsen, så er der mulighed for, at institutrådet kan være en slags whistleblower. Så jeg vil alligevel mene, at man andre steder har været mere opfindsomme end på KU.”

Næste skridt i processen mod institutråd på KU bliver udarbejdelse af en standard for rådernes forretningsorden, hvor der er mulighed for nærmere at definere B-sidens medindflydelsesgrad.

lah

Systemfejl

Af professor ANN-DORTE CHRISTENSEN
Eks-medlem af AAUs bestyrelse 2008-2012

Der er løbende fokus på universiteter, ledelse og medarbejderindflydelse. Flere sager har udløst stor intern uro på universiteter, fx den topstyrede omorganisering af AU. Det peger på alvorlige systemfejl. I mine øjne er hovedproblemet, at der er kommet en meget stor afstand mellem ledelse og medarbejdere.

UNIVERS

Det skal ikke være nogen hemmelighed, at jeg er grundlæggende kritisk over Uni-reformen 2004 først og fremmest fordi den ikke sikrer reel medarbejderindflydelse, hvilket virker hæmmende for det engagement, som en moderne vidensorganisation efter min mening bør bygge på.

Som tidligere internt medlem af universitetsbestyrelsen ved Aalborg Universitet gennem 4 år har jeg i praksis oplevet dette demokratiske underskud i og med, at det har været vanskeligt at leve op til mine intentioner om at ville bruge bestyrelsesarbejdet til at styrke dialog og forbindelse mellem det daglige arbejde på universitetet og bestyrelsen.

Det skyldes grundlæggende to ting:

For det første er bestyrelsens arbejde på mange måder defineret så langt væk fra 'maskinrummet' som muligt. Der er eksternt flertal, og arbejdet drejer sig om overordnede budgetter, strategier, ansættelse af øverste ledelse, udviklingsplaner mv. Det er emner, der kan synes fjernt fra hverdagen på universitetet med forskning og undervisning uanset om man er nyansat ph.d.stipendiat eller veletableret professor.

For det andet er det reelt vanskeligt at engagere kollegaer i bestyrelsesarbejde, hvilket kan skyldes en oplevelse af manglende relevans eller resignation i forhold til, at man alligevel ikke har indflydelse på beslutningerne. I realiteten er det en meget begrænset gruppe, der forholder sig til, hvad der foregår på bestyrelsesniveau. Og det er primært dem, der skal, fordi de enten har en ledelsesfunktion, sidder i et af de kollegiale organer, i faglige organisationer mv.

Af indlæggene på ACs Uni-konference i januar fremgik det, at mange mener, at dette ikke er noget problem, så længe bestyrelserne professionelt varetager universitetets interesse og sikrer de bedste rammer fx ved

at ansætte de rette ledere. Min holdning til universitetspolitik og medarbejderindflydelse er imidlertid bredere end dette. Jeg oplever, at top-styring og demokratisk underskud præger arbejdspladskultur og engagement, hvilket nogle steder fører til direkte konflikter om organisatoriske ændringer eller ubehagelige personsager, som blæses ud i medierne.

Selvom de seneste justeringer af universitetsloven i 2009 ikke grundlæggende ændrer ved den enstrengede ledelsesstruktur, er det trods alt et positivt signal, at den påpeger behovet for mere medarbejderindflydelse og pålægger bestyrelserne at arbejde for dette.

Hvis bestyrelserne tager denne opgave seriøst, bør de aktivt gå ind og modificere top-down styringen og i praksis arbejde for, at der sikres mere gennemsigtighed og bedre indflydelseskanaler. Dette bør fremmes på en række niveauer i organisationen, men et væsentligt led heri er også *bestyrelsernes egen praksis*, hvor jeg især vil fremhæve to ting:

For det første bør der være en større *klarhed over, hvad der er bestyrelsesanliggender*, og hvad der er direktionens anliggender. Det er vigtigt, at det ned gennem hele systemet og i forhold til alle sager er helt klart, hvem der træffer hvilke beslutninger. Hermed forhindrer man ansvarsforflygtigelse, men også at bestyrelsen reduceres til et 'skræmmebillede', der blot skal legitimere upopulære beslutninger.

For det andet bør man undgå, at *bestyrelserne udvikler sig til 'lukkede loger'*. Der bør være mere gennemsigtighed i forhold til beslutninger – og gerne mere åbenhed om de debatter, der er i bestyrelsen. Efter min mening skal vi samtidig så langt væk fra *selvsupplerende bestyrelser* som muligt. Det betyder, at der skal være en langt større åbenhed og medarbejderindflydelse omkring udpegning af de eksterne bestyrelsesmedlemmer.

Universitetsreformen er en eksemplarisk case på, hvordan ændrede strukturer får adfærdregulerende konsekvenser. Jeg håber, der i den kommende tid vil ske en forskydning i retning af mindre top-styring og mere medbestemmelse.

Store enheder

- og det er en forskel fra erhvervslivets struktur

"Forskningsledelse på uni og i den private sektor er overraskende ens. Der er mange private vidensorganisationer og der gælder de samme regler og normer for hvordan ledelse og medarbejder opnår optimale resultater til gensidig tilfredshed. Modsat hvad nogle måske tror, så har forskerne i det private kolossal indflydelse, dels gennem deres faglige argumentation, og dels fordi de ganske simpelt er værdifulde medarbejdere. Ledelsen eller lederen træffer godt nok beslutningen, men det sker i veldrevne vidensorganisationer i en slags indforståelse mellem parterne, hvor medarbejdernes mening vejer tungt. En sådan ledelseskultur tager tid at udvikle – og det er min oplevelse, at her er universitetet betydeligt bagefter".

Sådan lyder erfaringen fra det netop afgåede medlem af KUs bestyrelse, **Claus Bræstrup**, der har baggrund som direktør i medicinalfirmaet Lundbeck 1998-2008 og i øvrigt er cand.scient. i biokemi fra KU.

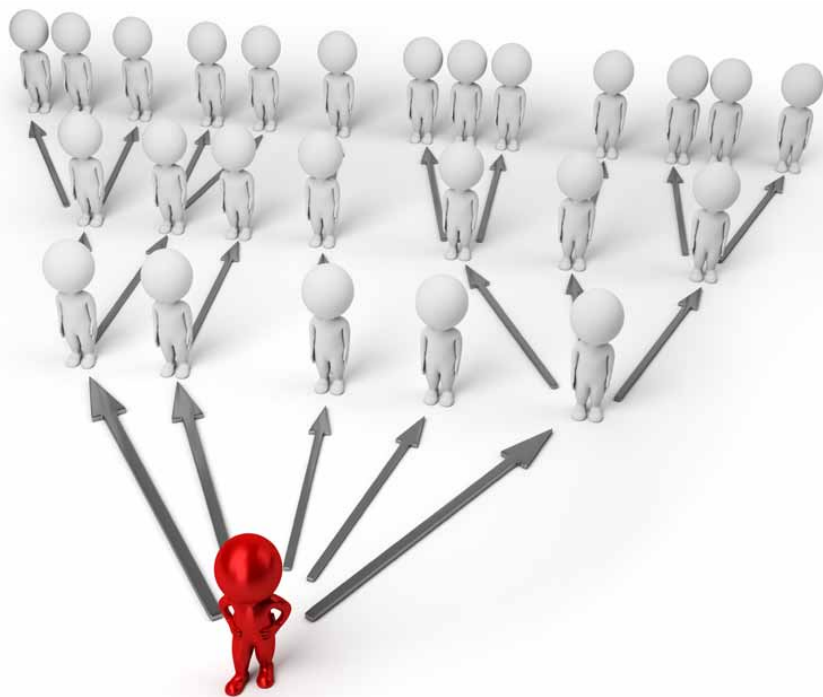
Bræstrup oplever dog også et problem i uni-strukturen, nemlig de store enheder: "De enkelte ledere på uni har ofte et MEGET stort antal medarbejdere som de er chefer for, flere end i vidensorganisationer jeg kender. Derfor er det måske også sværere at opbygge det medarbejder/ledertillidsforhold som jo er forudsætningen for god ledelse".

Manglende modenhed i uni-kulturen

"Men der mangler modenhed i universitetets ledelseskultur og -organisation", mener Bræstrup, såvel ud fra bestyrelseserfaring som ud fra kendskab til uni i almindelighed. "Den modenhed og forståelse må udvikle sig mellem ledere og ansatte. Det betyder, at lederen ikke skal stille med diktater, for det anerkender en videnmedarbejder ikke. Den gode leder tager medarbejdernes indspil som ligeværdige med sine, så medarbejderne kan se at de tages alvorligt. Det betyder ikke, at parterne skal ende med at være enige om alt, der er jo også reelle og legitime interessekonflikter hvor lederens ansvar for hele organisationen modstrider medarbejderens egeninteresse; her er lederen i sidste ende ansvarlig for at sætte retningen. Omvendt så skal der også udvikles en kultur blandt medarbejderne, som anerkender ledelse. I dag fremgår det, at der er en mistro overfor ledelse, den afspejler sig i formelle

heder et problem

, siger erhvervsmand og eks-bestyrelsesmedlem

indflydelses-diskussioner og i interessetænkning. Lederne må tilkæmpe sig medarbejdernes tillid”.

De enkelte ledere på uni har ofte et MEGET stort antal medarbejdere som de er chefer for, flere end i vidensorganisationer jeg kender

Claus Bræstrup

Mærkesag: Undervisning

Bræstrups mærkesag i KUs bestyrelse har været undervisningen. Han forklarer, at erhvervsvirksomheders primære interesse i universiteterne ikke er forskernes opfindelser til kommerciel udnyttelse – Erhvervslivet er globalt og her er danske universiteter en dråbe i havet.

”Såvel store som små erhvervsvirksomheder har derimod en fundamental interesse i, at universitetet leverer dygtige kandidater med fremragende kvalifikationer. Og det gøres kun via forskningsbaseret undervisning, for det er den eneste måde at få det højeste niveau i undervisningen. Men her er der en systemfejl, fordi taksameter-taksterne aldrig har været tilstrækkelige. Og samtidig er der en mekanisme, hvor dygtige forskere søger væk fra undervisning, og forskningsmidler søges

til ’frikøb’ fra undervisningen”, siger han og tilføjer, at fondsbevillinger i øvrigt også burde udløse undervisning.

Uni skal ikke uddanne specialister

Erhvervslivet har interesse i kandidater med faglig dybde, så kan virksomheder senere videre kvalificere dem til enten at være eksperter på et enkelt felt eller til at brede sig tværfagligt i samarbejder:

”Universitetet skal ikke uddanne specialister til erhvervslivet. Men kandidaterne skal have en dyb faglig viden og indsigt indenfor deres fag, for uden den kan man ikke blive værdifuld samarbejdspartner i et team eller verdensmester i for eksempel spidsen af en insulinsprøjte,” forklarer han.

Han slutter med ros til et bestemt aspekt af det danske uddannelsessystem:

”Erhvervslivet roser danske kandidaters samarbejdsevner, dvs. fleksibilitet og evner til at arbejde i teams. Det er også tilbagemeldingen fra udlandet: Højtuddannede danskere er indstillede på at finde løsninger, mere end at få ret og gennemtrumfe bestemte meninger. De er meget konstruktive; kan også se modpartens eller den udenlandske samarbejdspartners behov. Vi klarer os godt i internationale samarbejder”.

LÆSERBREV

Korrektion om DPU-fyringer

Som en af de tre fyringsvarslede pædagogiske filosoffer fra det daværende DPU (Danmarks Pædagogiske Universitetsskole) bliver jeg desværre nødt til at korrigere FORSKERforum (FOfo).

Under overskriften ”ombudsmanden om fyrede filosoffer på DPU” i FOfo 251 siges, at Folketingets Ombudsmand tager fat i det ”princielle spørgsmål”, nemlig om et institut kan ”plukke et bestemt fagligt felt ud, når der skal fyres”. Det er ikke korrekt. At udvælge faglige felter til nedlæggelse er politiske spørgsmål, som alle kan diskutere. Her drejer det sig derimod om et juridisk spørgsmål, nemlig om et sådant tiltag konkret er blevet gennemført ifølge gældende regler. Spørgsmålene er altså: Foregik daværende dekan Lars Qvortrup og daværende institutleder Jens Erik Kristensens udvælgelse i foråret 2010 af tre forskere på DPU, som den skulle if. ministeriets egen vejledning for afskedigelse? Blev det godtgjort, at det var de tre udvalgte, der bedst kunne undværes på det faglige felt, der politisk var udvalgt til beskæring?

Det er heller ikke korrekt, at ”filosofferne klagede over negativ særbehandling” til ministeriet, og at klagen blev afvist. Ministeriet tog DPU-sagen op som tilsynsmyndighed for Aarhus Universitet i eftersommeren 2010. Vi blev som parter i sagen bedt om at udtale os, og den 1. juni 2011 afsluttedes denne tilsynssag. Denne sagsbehandling klagede vi over til Ombudsmanden, og han har nu besluttet at sende sagen tilbage til ministeriet til fornyet behandling.

Det er det, den juridiske sag drejer sig om, ikke om et universitet kan nedlægge et fagligt felt. Det er meget bekymrende, at FOfo som vores fagblad i en så principiel og offentlig kendt sag tilsyneladende har svært ved at forstå sagens kerne. Med FOfos misforståelse forskydes det juridisk kritisable til det politisk diskutabile. Derved ville sagen blot være et spørgsmål om faglige og politiske uenigheder, hvor alle principielt var uskyldige. Det er netop det, Ombudsmandens beslutning af 6. januar 2012 stiller spørgsmål ved.

Asger Sørensen, lektor i pædagogisk filosofi, AU.

Er der forskel mellem ledelse af et privat firma og et universitet? Hvad er rollefordelingen mellem formand og rektor? Er Aarhus' nye struktur et stort eksperiment?

INTERVIEW-OFFER: Michael Christiansen, fmd. for AUs bestyrelse

Uni er IKKE en gummistøvlefabrik

”Nej, uni kan ikke forvaltes som en gummistøvlefabrik. Administration af et privat firma og et uni – eller en offentlig institution – er ikke det samme. Man kan da bruge en række af de samme ledelses- og styringsgreb. Men man skal fundamentalt gøre sig klart, at rationalet er helt forskelligt.

Universitetet har ikke en bundlinie, men en lang række opgaver – forskning, undervisning, formidling – som kræver forskellige indfaldsvinkler. En privat virksomhed er præget af en økonomisk tankegang, hvor bundlinje, penge og overskud er guden. Det styringsparameter har et universitet ikke; vi skal ikke opbygge formue og egenkapital. Det er en offentlig virksomhed, hvor givne bevillinger skal anvendes mest hensigtsmæssigt på en gennemsigtig og styrbar måde: Hvordan kan du få mest og bedst undervisning og forskning ud af pengene.

Når der så tales om NPM (New Public Management) med ressourceoptimering – mest muligt for pengene – så handler det om, at ledelse skulle ”professionaliseres”. Det forstås af nogen ud fra tankegangen i den private sektor, fx at erhvervsfolk er mere professionelle end folk med anden baggrund. Det kan give en forkert tilgang og signal, for en bestyrelse – og uni-ledelsen – skal have forståelse for, hvor kompliceret et universitet er. Derfor er det så vigtigt, at den samlede bestyrelse ideelt set indeholder brede kompetencer, private såvel som offentlige. Og sådan er det heldigvis også i praksis i dag.

Men nytte-tænkning og økonomi bliver vel styringsparameter i sidste ende – uanset de gode intentioner?

”God uni-ledelse indebærer, at man forstår dette og samtidig respekterer grundforskning og strategisk forskning som lige vigtige for helheden. Men det er farligt at være alt for fikseret på nytte, produkt, strategier, aftagerbehov osv., for det har en tendens til at bygge på de eksisterende behov. Vi skal ikke bare give det, som industrien efterlyser i dag. Det er så vigtigt at give plads til det, som Danmark ikke ved, at det har brug for om ti år. Grundforskningens væsen er at søge uden et bestemt mål. Universitetets opgave er derfor OGSÅ – ved siden af at opfylde alle de andre opgaver – at lade kloge hoveder søge nyt land og søge hen mod det, som vi ikke ved at vi får brug for i fremtiden. Det er bl.a. ledelsens rolle at have åbenhed og visioner til at skabe og give dette frirum til de ansatte.

Det lyder som en kritik af den nuværende balance mellem grundforskning og strategisk forskning?

”Det er en advarsel om, at der skal være plads og bevillinger til begge dele. Der skal være retningsbestemt forskning, som understøtter erhvervslivet. Men bevillingssystemet må indrettes, så der OGSÅ er plads til den enkelte forsker, instituttet eller fakultetet, så der kan laves fri grundforskning. Og hermed giver jeg ikke fribillet til alle forskere om bare at forske i alle retninger, for der må ske en koordination på det faglige niveau.

Her kommer ledelse ind. Det skal ikke være kommandoledeelse. Koordinationen i et vidensmiljø må ske i en konstant dialog med de faglige miljøer. Hvis lederen ikke har respekt for dialogen, og forskerne oplever at de ikke kan ånde frit, så går det ud over kreativiteten og forskningsfriheden.

Når der mangler midler til den frie forskning skyldes det, at undervisningsbevillingerne er pressede (taxametre er underfinansierede). Derfor er den forskningsbaserede undervisning under pres, ikke bare fordi de studerende får for lidt af den – som kritikken lyder – men også fordi der kanaliseres basismidler fra forskningen for at finansiere undervisningen. Derfor er der samtidig en oplevelse hos de studerende af, at de mister undervisning og hos forskerne af, at deres forskning skal blive mere retningsbestemt.

Der træder den nye regering ind i orkanens øje, når ministeren siger, at han er bevidst om problemet.”

Talen om frihedsgrader, grundforskning osv. lyder ideel. Men er det ikke sådan, i den kyniske virkelighed, at disse hensyn vil blive overtrumfet af økonomi og styringshensyn?

”Det er der fare for, jo. Det er netop derfor, at moderne uni-ledelse nemt får et ’managementpræg’.

Der etableres en styring og en sprogbrug, som tenderer til at forvandle uni'er til private erhvervsvirksomheder. Men det må ALDRIG ske, for universitetet er en helt anden institution. Og uni-ledelsen og –bestyrelsen har en vigtig rolle i at modvirke dette ”.

BLÅ BOG: Michael Christiansen.

Bestyrelsesformand for Aarhus Universitet siden februar 2011. Bestyrelsesformand i DR siden 2008.

Han har en fortid som magtfuld embedsmand og er kendt som en effektiv troubleshooter i offentlige institutioner: Afdelingschef i Justitsministeriet 1986-88 og dept.chef i Forsvarsministeriet 1988-92. Men posten som direktør for Det Kongelige Teater 1992-2008 gjorde ham kendt.

Han har også været organisationsmand i Djøf og AC og har haft sæde i en række bestyrelser, bl.a. som formand for Sund & Bælt Holding, Øresundskonsortiet, A/S Øresundsforbindelsen og A/S Storebæltsforbindelsen.

Aarhus' nye struktur – et eksperiment?

Kritikere kalder AUs strukturreform, hvor mange fagligheder – der ikke nødvendigvis har noget til fælles – lægges sammen, for et stort eksperiment?

”Omstruktureringer er aldrig eksperimenter, men sker først efter nøje overvejelser om fordele og ulemper. Og i det givne tilfælde var der oplagte fordele ved fusioner af fagområder på AU.

Hvad angår sammenlægning til de fire fakulteter – og især på de våde områder, der arbejder meget sammen eller arbejder på tværs i forvejen – er der såvel gode faglige som organisatoriske begrundelser. Der er også store internationalt anerkendte universiteter, som har den samme struktur.

Når vi kommer ned på institutniveau har jeg som bestyrelsesformand ikke tilstrækkeligt kendskab til faglighederne. Men der vil altid være nogle som ikke har et fagligt fællesskab, så grænsen går der, hvor institutter bliver ikke-manageable.

Men er det ikke et stort eksperiment, for hvordan skal det evalueres om 5 år – der er ikke fremlagt nogle (målbare) succeskriterier?

”Det må fremtiden vurdere. Et universitet skal kunne søge ny viden, og ledelsen skal understøtte dette. Men der vil altid være ældre generationer, som vil beskytte deres monopoler, territorier og privilegier. Visionen er, at der skal findes ny viden i nye samarbejdsformer på tværs. Ligesom forskerne skal søge ny viden, så skal ledelsen sikre, at de yngre generationer kan søge ny viden.

Det kan være generende for dem med monopolerne, så det er de yngre forskere, som om nogen tid må vurdere, om AU-reformerne har været en succes. AU har en meget visionær ledelse, og det har været af afgørende betydning for de store reformer på universitetet.

Enig i uni-reformerne 2003-11

”For at ingen skal misforstå mig, når jeg udtrykker bekymring: Jeg er enig i politikernes unireformer siden 2003 med bestyrelser, enstrengt ledelse, fusioner m.m. Universiteterne er langt bedre drevet i dag end for 8 år siden. Men beruselsen over det skal ikke overskygge kritikpunkterne.

Overordnet vil jeg ikke kritisere politikerne for at behandle universitetet dårligt. Universitetet har fået langt bedre økonomiske vilkår end andre offentlige institutioner. Jeg er også en stor tilhænger af strukturmæssige reformer med Uni-lov osv. med den bisætning, at man skal være meget omhyggelig med implementeringen.

Uni-ledelsens opgave er at ressourceoptimere for de bevillinger, som politikerne giver. Og der er altid potentiale for forbedringer. Der skal ske opfølgning på hver eneste krone, så 90 øre går til forskning og undervisning, og så administrationsprocenten bliver så lille som mulig. I den jagt kan det godt være, at der kommer noget managementsprog ind, som nogle ikke kan lide. Men der er altså lommer, hvor det ikke rigtigt fungerer – og dem er der mange af”.

Armslængde mellem formand og rektor

”Armslængdeprincippet om at politikere skal afstå fra detaljstyring handler også om afstand mellem forskellige myndigheder og instanser – i praksis defineret i forhold til hvor armene sidder!

Fundamentalt bør der dog være afstand mellem forskellige niveauer, som hver har sin myndighed og kompetencer. Folketinget bør have afstand til ministeren. Ministeren skal have afstand til bestyrelsen. Bestyrelsen til rektor. Rektor til dekanerne. Dekaner til institutledere. Institutlederen til de menige.

Det betyder, at det er fuldstændig utilladeligt, at jeg som bestyrelsesformand går i bedene på rektor. Jeg kan personligt have andre meninger end rektor, men jeg savner det fornødne detailkendskab, og det er ikke mit job, så jeg gør mig umage for ikke at udtale mig om noget, der er rektors business. Bestyrelsen udtaler sig om governance og strategier; rektor støber strategierne og leder universitetet.

Men det betyder også, at rektor skal give rum for sine dekaner og dekanerne for sine institutledere.

Hvert niveau skal respektere de lavere niveauers kompetencer, for ellers respekterer man ikke fagligheden på hvert niveau”.

'Jeg har lært af kunstnerne'

Michael Christiansen kritiserer nytte- og kasse-tænkning: Politikeres, embedsmænds og erhvervslivets lyst til at styre uni som en gummistøvlefabrik. Og han advarer mod udsultning af humaniora. Det lyder som den omvendte verden at høre sådanne toner fra Michael Christiansen – med image som den djøfer, talknuser og teknokrat, som opryder på Det Kongelige?

”Det var jeg måske kendt for, da jeg startede på Det Kongelige. Jeg må erkende, at jeg blev klogere efter 16-18 år der, sent i livet. Jeg erkendte, at ledelsesmodeller, som fungerede i Justitsministeriet og i Forsvarsministeriet, ikke fungerede i kunstens verden. Man kan ikke lede dansere på samme måde som skuespillere. Eller læger som humanister. Jeg har lært at anerkende forskelligheden og kompleksiteten. Andre må så bedømme, om jeg er blevet så tilstrækkeligt meget klogere ...

Jeg har også lært, at kunstnere ikke har noget imod ledelse. Men de har noget imod ledelse, der foregår på andre præmisser end kunstens. Kunstens – og forskningens – natur er grænsesøgende og farlig, men den skal da ledes. Der skal planlægges, planer skal overholdes og forestillinger afvikles.

Problemet er, hvis det betragtes som noget kvantitativt, der kan tælles på toner og minutter.

Dygtige kunstnere og forskere skal have frie rammer. Det enkelte projekt har maksimal frihed.

Men der skal da ledes og administreres. Hvis vi i forvaltningen ikke styrer hårdt på økonomien, så opstår der ingen handlingsrum og dermed ingen frihed. Det betyder, at der også skal tages upopulære beslutninger, og det betyder, at en stor del af kunstnerne – og forskerne – kan være utilfredse, og gøre oprør mod ”bureaukratiet”. De kan elske og hade deres ledelse på samme tid.

Men flertallet bør acceptere systemet, for ellers gør ledelsen det ikke godt nok.

Eliternes fest

REPORTAGE. Eliten fejrede eliten, og der var kongelige håndtryk og mange millioner i baglommen, da eliteforsker-priser blev uddelt på Glyptoteket

Da håndbold-furien Anja Andersen huserede som træner i Slagelse, fik hun i selvretfærdighedens navn trykt en t-shirt med ordene: *Fuck janteloven*. Og håndboldklubben, der havde travlt med at lave penge på deres trænerinvestering, gjorde det til sådan et slags klub-motto og lod Anjas t-shirt masseproducere.

Tematisk havde det ikke været helt skævt, hvis Anja Andersens t-shirt var dukket op på Glyptoteket den 9. februar, hvor årets eliteforsker-priser blev overrakt. "Festen" – som Forsknings- og Innovationsstyrelsens direktør Hans Müller Pedersen kaldte prisoverrækkelsen – var for dem, der var noget. Dem, der er bedre end de andre. Eliten.

I det globaliserede samfund skal Danmark leve af, at vi er klogere end de andre. Og det er lidt som om, der er et særligt behov i disse år for at manifestere over for os selv, at vi har noget at bygge denne ambition på.

"Vi har brug for forskere og lyse hoveder. Ikke mindst i denne tid. For det er ikke kun udenfor, at det er mørkt og koldt i disse dage. Temperaturen på økonomien i Europa er også under frysepunktet. Og forskningen spiller en central rolle i optøningen. (...) Bliv ved med at arbejde hårdt, og bevar jeres nysgerrighed. Danmarks fremtid afhænger af den. Intet mindre," sagde **uni- og forskningsminister Morten Østergaard** i sin indledende hyldesttale, hvor han også fik indskudt et par politiske slogans om at regeringen vil udbygge BNP-andelen af forskningsmidler samt arbejde for mere frihed til universiteterne.

Og hvis fremtiden afhænger af eliten, så står det selvsagt skidt til, hvis Danmark ikke har sådan en. Derfor blev der sagt 'elite' rigtig mange gange den eftermiddag i Glyptoteket. DR's pigekor, der underholdt i pauserne, blev i Hans Müller Pedersens fremstilling til *'elitekoret'*, og at prismodtagerne var blandt verdens bedste på deres felt, blev gentaget så ofte, at det næsten kom til at lyde mekanisk og lidt hult, selv om det forhåbentlig er rigtig nok.

Det var eliternes og elitens fest. Man spottede det hurtigt ved et blik ud over forsamlingen af mørke jakkesæt. Ja, havde det ikke været for **Nils O. Andersen, dekanen for KU Science**, der sad på en af de bagerste rækker og så bemærkelsesværdig uelitær ud i sin mørkegrønne sweatshirt, så havde der faktisk været tale om en perfekt uniformeret repræsentation af de elitære samfundslag.

Nu er det ikke sådan – for lige at rydde en misforståelse af vejen – at reporteren er anti-elitær. Og når han sådan sad der, var han nødt til at anerkende festens grundpræmis om rangorden og standsforskelle. Og der fik han så pludselig øje for, at der ved eliternes fest såmænd også viste sig en *eliternes elite*.

Kort før klokken 13 blev de forsamlede eliter nemlig venligt, men bestemt, gennet hen til stolerækkerne, så de kunne nå at sætte sig ned, for kort tid efter at rejse sig op, da **prins Joachim og forskningsminister Morten Østergaard** defilerede ind i salen.

Prins Joachim – der har læst agrarøkonomi ved Næsgaard Agerbrugsskole – havde den dag fået hvervet som kongehusets repræsentant. Kongehuset kaster traditionen tro glamour over foretagendet og hjælper ministeren med at trykke hænder. Reporteren husker tydeligt de mange fotos af kronprinsesse Mary, der for nogle år siden trykkede hånd med den kendte eks-eliteforsker Milena Penkowa.

Det kan diskuteres, om arrangementet med Prins Joachim oplever en lille nedgradering. Sidste år var det Kronprins Frederik. Som nummer et i arvefølgen ligger Frede fem pladser over sin lillebror. Og så har kronprinsen jo tilmed en politologisk kandidatgrad fra Århus Universitet – ikke med verdens højeste gennemsnit, men dog med pæn middelkarakter.

Det var et sidespring, når sagen – alt andet lige – er, at Kongehuset og prins Joachim kan give en begivenhed glamour. Og her fik den altså eliten op af stolene i bogstavelig forstand.

Det med *en elite i eliten* manifesterede sig i øvrigt også på en anden måde i pausen. Mens den almindelige elite traskede ned i den ene ende af salen for at drikke vand og kigge efter nogen at konversere med, var der stillet et par cafeborde frem til *de helt særligt udvalgte* i den anden ende af salen, lige ved siden af scenen. Her stod så en lille forsamling med prinsen, ministeren, nobelpristageren Peter Agre, KU's rektor Ralf Hemmingsen samt enkelte andre jakkesæt i lønramme 39 og derover.

EliteForsk-priserne var hovedbegivenheden på denne festdag. Og ja, det var netop den pris, som Penkowa fik i 2009, og som har voldt så meget postyr siden, men nok om det.

Fem stykker til denne *hyperelite* blev uddelt til hhv. nanofysikeren Anja Boisen fra DTU, farmakologen Hans Bräuner-Osborne fra KU, kemikeren Frederik C. Krebs fra DTU, matematikeren Matthias Kriesell fra SDU og økonomen Peter Norman Sørensen fra KU.

Hernæst var der EliteForsk-rejsestipendier på hver 300.000 kroner til 17 unge forskere. Og så var der hæder til 45 modtagere af Ung Eliteforsker-priser og endelig 33 modtagere af Forskningsleder-priserne.

"Der er godt nok ikke mange mænd imellem," kom det diskret fra reporterens sidemand – **DM's forkvinde Ingrid Stage** – da de 33 forskningsledere stod på scenen til fælles klapsalver. Den slags bemærkninger kommer aldrig helt uventet fra kønspolitiker, men i dette tilfælde kom man ikke uden om, at Stage havde ret: *31 mænd og 2 kvinder, se bare på fotoet*.

Det var et noget andet kønsbillede end ved modtagerne af Ung Eliteforsker-priserne, hvor der kun var 25 mænd ud af 45. Men det er vist meget kendetegnende for videnskabens karrierestruktur: der er masser af kvindelige kandidater, men jo højere, man kommer op i hierarkiet, jo flere er faldet fra.

28 mænd og to kvinder stillede op til fotografering, da der blev uddelt forskningsleder-priser ...

Det er den skævhed, som feminister mener skal masseres via aktiv rekruttering og udvælgelse. Men den slags kønspolitiske indspil blev dog forbigået i tavshed, når eliten er samlet. Her hersker nemlig en meget positiv stemning.

Prisuddelingen blev traditionen tro afholdt i festsalen på Glyptoteket. Med sit høje glasloft og omkransning af klassiske søjler og statuer, satte det en flot ramme, hvor eliteerne fik lov at føle kulturhistoriens vingesus omkring sig og ovenover kun himlen som begrænsning.

Før blikket dog kunne nå helt til himmels, passerede det navnene Otilia og Carl Jacobsen – videnskabens og kunstens store mæcen – som med store bogstaver står graveret på gesimsen over scenen, hvor forskerne fik deres håndtryk og blomster. En passende lille huskekage, inden øjnene svømmede helt over.

For nok er man talent, elite eller måske sågar et geni. Men der skal stadig penge til at drive værket, og selvom buketterne var nydelige og Østergaards hånd var varm og velmenende, og selvom det giver prestige, så er det nok især de 2-3 mio. på checken, der fik de brede smil frem hos modtagerne. Og ingen eliteforsker er vel større end mæcenen, der med alfaderlig rundhåndethed uddeler de penge, forskningen er afhængig af.

Det nærmeste, man kom personificeringen af mæcen'ismen ved elitefesten, var vel **Jens Christian Djurhuus, formand for Det Frie Forskningsråd (DFF)**. Godt nok bliver de fem eliteforskerpriser officielt betalt og uddelt af Uddannelsesministeriet, og det samme gælder EliteForsk-rejsestipendierne. Men målt i kroner og ører er det langt større priser, der er på spil i DFF's karriereprogram Sapere Aude – de midler, der uddeles i form af Forskningsleder- og Ung

Eliteforsker-priserne. I alt 374 millioner kroner ryger der over disken – 124 millioner til de 45 unge og 250 millioner til de 33 voksne prismodtagere, der reelt blev tildelt priserne i december, men hædret ved denne lejlighed.

Dertil kommer, at ministeriets EliteForsk-priser og -rejsestipendier reelt udvælges af Det Frie Forskningsråds bestyrelse. Så Djurhuus og hans frie forskningsråd var om nogen dagens glade givere.

De rette mæcener – skatteyderne – kunne desværre ikke få fri fra arbejde, så de kunne ikke komme. Det var nok meget godt, for festsalen var i forvejen helt fyldt op af eliten. Og var der kommet alt for mange fra ikke-eliten – som for eksempel reporteren – så var køen ved den efterfølgende buffet i øvrigt også blevet ulidelig lang.

Forsker i at sidde på den flade

Det er vel usundt at sidde på sin flade og se fjernsyn hele dagen. Men det er ikke nok at tro, man skal vide, siger ph.d. Anders Grøntved

Forskerens arbejde er velsignet med masser af god hjerne-gymnastik. Men til gengæld er det ofte yderst begrænset, hvad det bliver til omkring fysisk aktivitet. Lidt tasten, lidt bladren, en enkelt tur ud på toilettet eller til kaffemaskinen. Det er ikke mange kilojoule, der bliver knaldet af på konto, og mange har nok en underliggende fornemmelse af, at sådan en hel dag på den flade ikke er særligt fremmende for et godt helbred.

Men er der egentlig noget om den snak, og hvor galt er det i givet fald fat?

Det spørgsmål håber ph.d.-studerende Anders Grøntved at kunne være med til at besvare. Også selv om det i nogens øjne er fjollet at forske i noget så selvindlysende, som at det er skidt for helbredet at være fysisk inaktiv.

”Ja, det synspunkt møder jeg ofte: Er det ikke spild af tid at forske i noget indlysende? Og det kan da også godt være, at svaret er, som alle går og tror. Men der findes bare ikke undersøgelser af det. Vi ved en masse om, hvad det gør ved kroppen, når man laver fysisk aktivitet med moderat og høj intensitet. Men de dagligdagsaktiviteter, vi laver det meste af dagen, ved vi ikke meget om,” siger Anders Grøntved, som var en af de dygtige/heldige, som fik et EliteForsk-rejsestipendium.

Tv giver sukkersyge

En af de konkrete undersøgelser, han foreløbig har gennemført, er omkring tv-kiggeri. Det er dokumenteret, at folk bruger mere og mere tid på at se tv – bare inden for de sidste 3-4 år er der sket en stigning. Og igen har vi fat i en ganske generel indforståethed: for meget tv-kiggeri er skidt. Hvor mange mødre og fædre har ikke slukket for deres børns fjernsyn og sendt dem i haven ud fra en forestilling om fjernsynskiggeriets skadelighed?

Men nu har Anders Grøntved rent faktisk dokumenteret, at der er noget at komme efter. I sommeren 2011 var han hovedforfatter på en artikel i Journal of the American Medical

Association, der fastslog at folk, der ser for meget tv, er mere udsatte for sukkersyge, hjerte-kar-sygdomme og tidlig død.

Godt, så blev den sammenhæng slået fast, tænker man, men nej, så enkelt er det alligevel ikke, skynder Grøntved at tilføje. Tilbage står nemlig stadig et spørgsmål om, hvor meget det dårlige helbred skyldes

den meget stillesiddende, eller den skyldes tv-kigger-livsstilen.

”Der er en tendens til, at man ofte indtager mere usund kost, mens man ser tv. Der er også undersøgelser, der viser, at hvis man ser meget tv, er der øget risiko for at optage andre uheldige livsstils-mønstre, for eksempel at man begynder at ryge eller

drikker mere alkohol,” siger han.

Forskning i vaner

Grøntved og forskerkolleger inden for dette felt arbejder med befolkningsundersøgelser, hvor store grupper af mennesker får kortlagt deres livsstilmønster og helbredtstilstand.

Men kunne mene, at det er meget ståhej for at bevise noget, som folk i forvejen går og tager mere eller mindre for givet – nemlig at fysisk inaktive er mindre sunde end de aktive. Men for Anders Grøntved er det afgørende, at den videnskabelige dokumentation kommer på plads. Det er nemlig det, der skal til, for at man kan få folk til at ændre vaner.

”Jeg er overbevist om, at man godt kan få folk til at ændre vaner. Se bare på, hvad der er sket på motionsområdet inden for de sidste 10-15 år, og det gælder også kost- og rygevaner. Men forudsætningen for en ændring er, at vi kan fastslå, at der er en højere sundhedsrisiko, når man er mere stillesiddende.”

Og en ting er, at folk skal ændre bevægelsesvaner. Men spørgsmålet er også, hvordan de skal ændre vaner. Hvor meget giver det, at man hæver sit hæve-sænkebord og står op og skriver, eller at man slukker fjernsynet og går i haven og luger? Er det overhovedet umagen værd?

”Det handler om impact og hvor vi får mest for pengene. Skal folk mere i motionscenteret, eller er det lige så vigtigt at erstatte noget stillesiddende adfærd med andre ikke stillesiddende hverdagsaktiviteter som man normalt ikke betegner fysisk aktivitet? Det ved vi ikke, men det er det interessante,” siger Anders Grøntved.

Forskere er stillesiddende

Og så for lige at vende tilbage til forskerens stillesiddende arbejde. Anders Grøntved kaster sig nødig ud i forhastede konklusioner på uoplyst grundlag. Men han vil godt medgive, at det ikke ser pokkers godt ud for forskerstandens bevægelsesmønster.

”Der er ingen tvivl om, at forskere er meget stillesiddende. Men på Institut for Idræt og Biomekanik er vi nok lidt miljøska-dede og derfor mere opmærksomme på at være fysisk aktive.”

Det kan blandt andet ses ved, at en del af hans kolleger hæver deres bord og står op ved computeren, når de arbejder. Og det er også hans umiddelbare bud på nemt at få en mindre stillesiddende arbejdsdag.

”Et slag på tasken er, at det at stå op giver et energiforbrug, der ligger 50 procent højere end når man sidder ned. Så kan man jo selvfølgelig også flytte printeren længere væk, så man er nødt til at gå langt efter udskriften. Men den slags gør man jo ikke. Mennesket er indrettet dovent.”

lah

Karrierevalg med udlandsophold

Selvom 31-årige Anders Grøntved endnu ”bare” er ph.d.-studerende, må man sige, at han karrieremæssigt er godt på vej. Han har adskillige internationalt udgivne artikler bag sig, og så er han netop blevet tildelt et af Uddannelsesministeriets 17 EliteForsk-rejsestipendier, der giver 300.000 kroner i støtte til udlandsophold og rejseaktiviteter.

Men succesen er på ingen måder kommet af sig selv. Den er resultat af hårdt arbejde, målrettethed og velovervejede beslutninger.

Ideen om en forskerkarriere begyndte hos Anders Grøntved at spire allerede på bachelordelen, og da hans interesse for sammenhængen mellem aktivitet og sygdom ligger inden for det epidemiologiske felt, valgte han at rejse til Maastricht – et af Europas førende miljøer på området – for at tage en master i public health.

Ofrer da fritid

”Det sker på et relativt tidligt tidspunkt, at jeg beslutter mig for at gå efter en forskerkarriere. Og der er ingen tvivl om, at jeg derefter fokuserede min tid meget målrettet efter de ting, der gør, at man får succes som forsker. Sådan noget som at få afsluttet forskningsprojekterne, lave et godt solidt stykke arbejde, så kollegerne bliver tilfredse og får lyst til at arbejde med en igen, og så hele tiden selv være på forkant og komme med forslag til nye projekter,” siger han.

Og nej. Det kan ikke gøres inden for en almindelig arbejdsuge.

”Jeg har selv lagt rigtig meget arbejde, og man ofrer da noget fritid i nogle perioder,” siger han.

Taktisk specialisering

Et af de valg, Anders Grøntved har måtte overveje i planlægningen af sin karriere, handler om hvilken faggren inden for epidemiologien, han vil specialisere sig inden for. I første omgang var han godt på vej ind i den genetiske epidemiologi, som handler om, hvordan ens gener er med til at bestemme, hvor godt eller dårligt helbred, man har. Det var her, han skrev sit speciale, der handlede om muligheden for at afsløre genetiske anlæg for højt blodtryk.

Men den retning valgte han at gå væk fra igen af strategiske årsager.

”Det går så stærkt inden for den genetiske

Anders Grøntved

epidemiologi, så det er svært at være med helt fremme. Det kræver en masse materiale og en masse penge. Traditionel epidemiologi er ikke så teknisk betinget, så jeg vurderede, at vi ville have større mulighed for indflydelse her,” fortæller han.

Han blev tilbudt en ph.d.-stilling i den forskningsgruppe på Institut for Idræt og Biomekanik på SDU, som han også var tilknyttet under sin specialeskrivning, men i tillæg gik han selv ud og søgte yderligere midler for at kunne kvalificere projektet.

Udlandsophold

Og så traf han endnu et karrieremæssigt valg, som viste sig at være lige i bulls eye, nemlig at tage et halvt års ophold i Boston på Harvard School of Public Health.

”Der er en helt særlig stemning. En attitude, der siger: vi er de bedste til det vi laver, og det vil vi blive ved med. På en almindelig hverdag kan der være tre seminarer, hvor alle har deltagelse af førende forskere. Til en almindelig undervisning er det ikke unormalt at en førende specialist bliver fløjet ind. Der er en anden arbejdsmoral, og ambitionsniveauet er altid det højst mulige. Det kunne vi godt lære lidt af – det med ikke at starte ud med middelmådige ambitioner. Men de råder selvfølgelig også over flere ressourcer end vi har herhjemme” siger ph.d.eren.

Et forskningsmæssigt vitamin-boost, der reelt varer ved et stykke tid ud over det halve år: ”Ingen tvivl om, at man er fyldt op med en masse inspiration, når man kommer tilbage, og at det er en inspiration, du kan mærke i dit daglige arbejde.”

Det ligger allerede fast, at EliteForsk-rejsestipendiet skal gå til et nyt 6 måneders ophold i Boston, hvor Anders Grøntved skal have sin kæreste – også ph.d.-studerende – samt deres to små børn med.

Forelæsning på speed

- smid dine pointer på seks minutter. Den ultrakorte Pecha Kucha-form kan godt bruges til at undervise i svært fagstof

Forestil dig en god klassisk forelæsning på halvanden time med en rygepause i midten. Tænk så på samme forelæsning mast sammen til 6 minutter og 40 sekunder. En absurd ide i manges ører, men ikke i alles.

Fart kan have sine fordele, og information lagrer sig ikke nødvendigvis bedst ved at blive serveret i en langtrukken form. Det er i hvert fald opfattelsen i de netværk, der dyrker den særlige præsentationsform Pecha Kucha. Ordene er japanske og betyder snik-snak, men i denne forbindelse er det navnet på et

Pecha Kucha

Pecha Kucha er et fast format for slideshow-præsentationer, som består af præcist 20 slides, der hver varer 20 sekunder.

Formatet blev opfundet af arkitekterne Astrid Klein og Mark Dytham i 2003, og var tænkt som en fast form hvorunder unge arkitekter og designere kunne mødes, præsentere ideer og netværke.

Formen har siden spredt sig, og bruges i dag af netværksgrupper over hele verden, især i de såkaldte Pecha Kucha Nights, hvor en række oplægsholdere på skift holder en Pecha Kucha.

Ignite

Ignite er en afart af Pecha Kucha, hvor den eneste reelle forskel er, at hver slide kun vises i 15 sekunder – 5 sekunder kortere end i Pecha Kucha-formatet.

Også omkring Ignite-formen er der skabt et netværk over hele verden af grupper der dyrker og arrangerer Ignite-events. I Danmark findes en aktiv gruppe – Ignite Denmark – der så sent som i februar arrangerede Ignite-aften i København.

koncept, der strengt taget blot er en stram ramme for en slideshow-præsentation. En Pecha Kucha består af tyve slides, der hver varer 20 sekunder – altså i alt 6 minutter og 40 sekunder. Slides'ne skifter automatisk, så tidsrammen kan ikke overskrides. Det er bare om at klø på og få sagt det, man har planlagt, hvis man ikke vil blive sat af sin egen præsentation.

Pecha Kucha-formen opstod i arkitektkredse, hvor man brugte det til at sparre og netværke med kolleger om nye ideer, og siden har det først og fremmest været i grafiske og kreative miljøer, man har brugt Pecha Kucha. Men inden for de seneste par år er der også opstået små interessedespirer i universitetskredse.

Undervisning med højt stress-niveau

I 2009 udgav en forskergruppe fra Robert Morris University i Pennsylvania, USA, en artikel om et studie i brugen af Pecha Kucha i universitetsundervisningen. De forsøgte at måle, hvor meget de studerende lærte af en Pecha Kucha-fremlæggelse sammenlignet med en traditionel powerpoint-understøttet forelæsning. Og overraskende nok var der ikke den store forskel at konstatere. De studerende havde lært omtrent lige så meget af små 7 minutters vidensbombardement som af en undervisningsseance, der var meget længere.

Forskerne konstaterer dog også, at det tager lang tid og en hel del kreativitet at forberede en god Pecha Kucha, og at det desuden er meget op til den enkeltes smag og personlighed, om man trives med det høje stressniveau.

På danske universiteter er Pecha Kucha et stort set ukendt begreb. Men på AAU har en forskertrio fra Institut for Arkitektur og Medieteknologi taget formen op både som et undervisningsformat, men også til brug for eksamination af studenter.

Powerpoint som sovepude

En af de tre er **Kaare Eriksen**, som faktisk stødte på konceptet ved en ren tilfældighed.

”Jeg faldt over det på nettet og tænkte: hvad pokker er det her? Da jeg så begynder at rode i det, slår det mig, at det jo nærmest er en verdensomspændende ting. Og så har det sådan en besnærende klarhed og enhelthed. Næsten som en trylleformular,” siger Kaare Eriksen.

For ham er Pecha Kucha en forfriskende

form, der udfordrer og skærper den powerpoint-brug, som ellers oftere og oftere kører i tomgang.

”Når folk lavede et slideshow i gamle dage, var det noget, folk havde brugt lang tid på at forberede. I dag er det næsten modsat. En powerpoint er noget, man lynhurtigt kan bygge op – en kasse, vi bare hælder i. Det er et pædagogisk problem: vi læner os tilbage i powerpointen og regner med, at fascinationen ved det medium varer ved. Det gør den bare ikke. Pecha Kucha-formatet handler om at styre den her djævel,” siger han.

Elevator-pitchen: Kort tur med chefen

De tre AAU-forskere – de to andre hedder Christian Tollestrup og Nis Ovesen – valgte at gøre forsøg med Pecha Kucha som en måde at eksaminere de studerende ved deres kurser på. Blandt andet fordi det korte format afspejler den virkelighed, mange kandidater vil komme ud til, hvor tid er en mangelvare og ideer skal pitches hurtigt, skarpt og fængende.

”Vi tænkte: lad os simulere den tid, man reelt har til at forklare et koncept. Der findes et begreb, der hedder ’elevator-pitchen’, som handler om, at man tilfældigvis kommer til at køre i elevator med direktøren, og inden han stiger ud, når man at forklare sit nye koncept. Det er meget sundt at skulle skære tingene til og raffinere det,” forklarer Kaare Eriksen.

Der var tale om et kursus i innovation og entrepreneurship. Opgaven var, at de studerende skulle udarbejde deres egen business case, og eksaminationen foregik således ved en Pecha Kucha-fremlæggelse for en eksaminator og en censor.

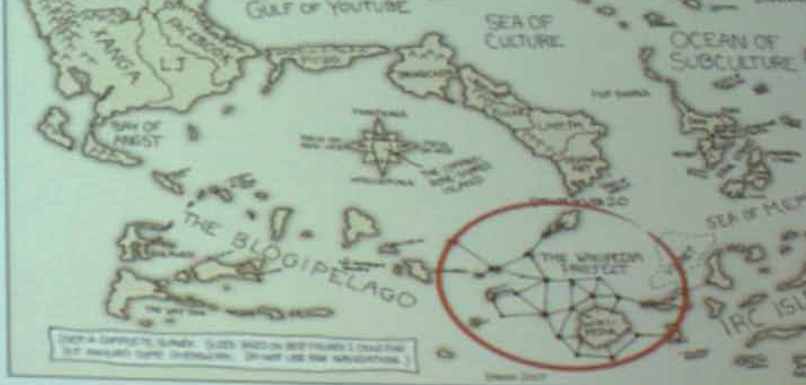
Underviseren skal øve sig – de studerende skal kondensere

Overordnet set fungerede det godt: ”De studerende var faktisk meget glade for det. Nogle kunne det bare, mens andre blev blæst lidt omkuld af formatet. Men det kræver grundig forberedelse. Man skal virkelig øve sig igennem det for at få det ind i kroppen,” fortæller Kaare Eriksen, og nævner også den rent praktiske fordel, at det var muligt at eksaminere omkring 100 studerende i løbet af to dage.

Rent pædagogisk ser han det som en god øvelse for de studerende

”De lærer at skære noget stof til – at kondensere formatet. Det kan tage lang tid at

Why Wikipedians are the Weirdest People on the Internet

20 slides, der skifter hvert 20. eller 15. sekund. Den intense informationsstrøm kan også bruges som universitetsundervisning. Her er det et oplæg fra en Ignite-event i Portland, USA.

skære tingene til, så de bliver skarpe og præcise. Og jeg tror, det var lidt af en øjenåbner for de studerende.”

Formatet har dog også svagheder. Først og fremmest at det bliver en enetale, hvor der ikke er tid til spørgsmål inden for selve tidsformatet. Kaare Eriksen mener derfor, Pecha Kucha-formen egner sig bedst som en slags introduktion, hvor man efterfølgende har mulighed for at diskutere enkeltheder.

Han har også erfaringer med selv at bruge Pecha Kucha i undervisningen. En krævende og meget intens oplevelse, fortæller han.

”Det er lidt af et adrenalin-kick. Der er en stress-faktor på, hvor man spiller op ad tiden som væg. Det er lidt som at gå på line – man skal fortælle noget inden for en bestemt tid, men samtidig være nærværende over for folk i salen.”

Pædagogik-ekspert: Formen skaber koncentration og flow

Selvom formen umiddelbart er en lidt gammeldags envejs-kommunikation, så er Kaare Eriksens oplevelse alligevel, at formen i sig selv virker ansporende på publikum. For den ekstremt komprimerede mængde af informationer stiller også store krav til tilhørerne. Det er som om, det bliver en fælles udfordring mellem underviser og de studerende.

”Publikum leger også med på det. Folk sidder og tænker: når han det? Så det er lidt som, at vi sætter en leg op sammen,” fortæller Kaare Eriksen.

For Arno Kaae, der er pædagogisk konsulent på RUC, er det ikke overraskende, at man ved et superkort oplæg som en Pecha

Kucha er i stand til at opnå en ekstrem stor koncentration fra tilhørernes side. De 6 minutter og 40 sekunder svarer nemlig meget godt til det tidsrum, mennesker almindeligvis kan opretholde en høj koncentration om komplekse emner.

“ Det er lidt af et adrenalin-kick. Der er en stress-faktor på, hvor man spiller op ad tiden som væg. Det er lidt som at gå på line – man skal fortælle noget inden for en bestemt tid, men samtidig være nærværende over for folk i salen.

”Det er lidt op og ned, men hvis der er tale om abstraktioner, holder man som tilhører ofte kun 7-8 minutter. Så jeg vil tro, det giver mere koncentration. Og formen skaber også et flow med sine faste slides-skift. Man ved præcis, at der er så længe til næste kommer på, og forudsigelighed er faktisk noget, sindet har det godt med. Når der er en god rytme, er der ikke så meget frustrationsenergi,” forklarer Arno Kaae.

Unge er vant til at zappe

Selvom mange vil korse sig ved den hurtige og overfladiske form, tror Arno Kaae at den i højere grad vil appellere til de yngre generationer, der er vant til et stadig mere forceret informations-tempo. Hans egne erfaringer som underviser i brugen af powerpoint-præsentationer er også, at unge er bedst til at bruge slides, fordi de mere eller mindre er opvokset med det.

”De unge er vant til at zappe rundt. De er hurtige til at fange et skærbillede og finde ud af: hvad kan jeg bruge og hvad kan jeg ikke bruge. De er ikke så gode til at fordybe sig, men de er gode til at trække ting ud hurtigt,” siger Arno Kaae.

Kaae har ikke erfaringer med Pecha Kucha, men efter at have fået beskrevet konceptet, ser han ganske positivt på de pædagogiske muligheder, også på universitetsniveau. Han påpeger ligesom Kaare Eriksen problemerne med, at der i første omgang ikke er plads til spørgsmål og dialog, og derfor ser han det også mest anvendeligt som introduktion eller oplæg, hvor der bagefter afsættes tid til at arbejde med udvalgte spørgsmål og detaljer.

”Fidusen er, at man på kort tid skaber et overblik. Og da man lærer bagud, er det pædagogisk vigtigt. Det er først, når man har overblikket, at man rigtig forstår enkelthederne. Derfor kan det være en rigtig god måde hurtigt at introducere nogle ting. Den korte form giver så også mere tid til samtale bagefter med gruppen eller sidemanden. En blandingsmodel vil nok være god – at man kører i et vist tempo, og så går tilbage og dvæler ved nogle af enkelthederne,” siger Arno Kaae.

Han køber ikke en påstand om, at Pecha Kucha-formen er for overfladisk til universitetet.

”Nej. Kun hvis man mener, at alt skal læres i løbet af en forelæsning ...”

lah

Sceneskræk

ROMAN. Universitetsprofessor

William Henry Severaux Jr. fortæller

om sin far, en vældig berømt

litteraturforsker, som blev kaldet

til ærefulde gæstefessorater.

Der opstod dog et problem

Vilkårene på Colombia var fordelagtige. Universitetet tilbød ham en luksuslejlighed i spadsereafstand fra undervisningslokalerne og med huslejestøtte. Hans løn var dér i sidst i tresserne uhørt høj. Og til gengæld for den skulle han ikke præstere noget videre i de pågældende lokaler. Han var nominel redaktør af et anset, lærd tidsskrift og desuden for en særlig udgivelsesrække fra universitetsforlaget, men han fik tildelt en forskningsassistent, som varetog mange af hans forpligtelser og deriblandt retning af opgaver fra det ene første årshold, han underviste hvert år. Opgaver fra et ganske lille afgangshold gennemrettede han selv. Det skal forstås sådan, at han satte en karakter under, og så vidt man vidste, havde han måske tilmed læst dem. Han havde skrevet fem anerkendte bøger om litterær kritik, hvoraf den ene, som behandlede samspillet mellem politik og romankunst, var blevet vildt populær på den måde, som det en sjælden gang sker, når en fagbog om et modeemne virkelig fænger. Alle køber den, har den liggende fremme og diskuterer den uden dog nogensinde at finde tid til også at læse den. Hans egentlige opgave på Columbia var at blive ved med at skrive den slags bøger, at takke universitetet overstrømmende for tilskyndelserne til det og så i øvrigt sikre sig, at alle senere udgaver af de bøger, han havde skrevet andre steder, ville får indføj et notat om, at han nu havde et prestigefyldt professorat på Columbia.

Undervisning udgjorde med andre ord ikke en markant del af hans arbejdsforpligtelser, men det må alligevel være kommet bag på universitetet, da min far ankom, at han, de beskedne forventninger til trods, ikke var i stand til at levere varen. Jeg ved i hvert fald, det kom bag på min far. Det, der skete for ham, var uden fortilfælde. Han mødte frem til sin første undervisningstime i september, læste navnene på de studerende op fra

protokollen og åbnede munden for at tage hul på en forelæsning, han havde holdt nogle gange efterhånden, for så blot at opdage, at han var fuldstændig tom i hovedet, at han var ude af stand til at ytre så meget som en eneste, relevant stavelse. Han var ikke i tvivl om, hvad han ville sige, og han havde heller ikke glemt, hvordan han havde tænkt sig at indlede og gå videre gennem forelæsningsens kernepunkter. Hans bevidsthed blev ganske enkelt tømt, som om alle tankerne var lagret på jernfilspåner, og han stod for tæt på en magnet. Han så ud over de forventningsfulde ansigter foran sig og mærkede den altomfattende panik kaste sig over ham. Det krævede al hans koncentration at undskylde sig et øjeblik og stikke af ud på gangen for at drikke lidt vand til at bløde op i halsen, der var blevet en slaggegrube. Der på den halvmørke gang vendte min fars fulde forelæsning intakt tilbage, men panikken fortog sig ikke, så han fandt et toilet i nærheden og trak en brun

Funktionsnedbrud under en forelæsning? En indrømmelse af impotens kunne ikke have slået hårdere ...

papirserviet ud af holderen på væggen. På dette noget tvivlsomme pergament skrev han de første to sætninger af forelæsningsen ud i den fulde ordlyd som værn mod en gentagelse af det mest besynderlige, der indtil nu var hændt ham, og han vendte tilbage til undervisningslokalet fuld af bange anelser trods denne fornuftige forholdsregel. Og der bag katederet foldede han sin serviet ud og åbnede munden for at begynde for så kun at opdage, at ordene, at selve de bogstaver, ordene var sammensat af, var blevet rodet sammen. De dansede lystigt for øjnene af ham og dannede stadig nye, underholdende kombinationer. Så pludseligt skete det, at enhver forståelse veg fra ham. Han ville ikke have kunnet udpege et "B", om han så havde fået en fribillet til Sesame Street for det, og det på trods af, at han havde skrevet et langt afsnit om netop det program til sin bog om populærkultur. En ny bølge af panik slog ind over ham, og han vidste, der ikke var andet at gøre end at påstå sig syg, aflyse timen, bede de studerende komme igen på torsdag og så

håbe på, at han til den tid var sig selv igen.

Rygtet om denne hændelse bredte sig, som universitær sladder altid gør det, med lysets hastighed. Undervisningstimen lå lige over middag, og hen sidst på eftermiddagen havde tilsyneladende alle i lærerstaben hørt om William Henry Devereaux's forunderlige lammelse bag katederet. Og som det i reglen sker med universitær sladder, var de fleste enkeltheder blevet skævvredne undervejs. Min fars kolleger var åbenlyst forbløffede over, at han sagtens kunne tale med dem ude på gangene. Og ved et cocktailparty samme aften var de forbløffede over at finde ham ikke blot til stede, men charmerende og veltalende omkring sin besynderlige dysfunktion, så han fik vendt den nylige ydmygelse til et komisk indslag, hvor han beskrev, hvordan alting svømmede for øjnene af ham, hvordan ord mistede enhver mening, og bogstavernes fonetiske korrelat var væk. Det var, forklarede han, som om han var blevet rykket bagud i tiden til et punkt forud for opfindelsen af skriftsproget. Han havde en erindring om, hvad det var, og hvordan det fungerede, men det virkede alt sammen temmelig fjollet. Min fars kolleger lo anerkendende ad hans gengivelse af forløbet, men han kunne fornemme, hvor skrækslagne de var; det, han stod og udlagde for dem, var jo virkeliggørelsen af deres værste mareridt. Ude af stand til at tale? Funktionsnedbrud under en forelæsning? En indrømmelse af impotens kunne ikke have slået hårdere, og alene det, at min far kunne tage så let på den slags, hævdede ham om muligt endnu højere op i deres anseelse. At være så strålende og så ude af stand til at tale! Her havde vi det stof, græske tragedier var gjort af. Hvor vidunderligt, at han var i stand til at vende tilbage fra helvede og berette for dem om det. Hvor overmåde heldigt, at hans lidelse tilsyneladende kun kom til udtryk i undervisningslokalet; at den ikke skyldte ud over fakultetets cocktailparty.

Grunden til, at min far kunne være så glat og velsmurt, når han underholdt om sit tilfælde, var naturligvis, at han var overbevist om, at han havde lagt det så ganske bag sig. Sandt at sige havde han været skrækslagen ved tanken om festen samme aften; angst for, at han også der skulle blive slagen af stumhed. Hvilken lettelse at konstatere, at hans sproglige ekvilibrisme ikke havde ladt

ham i stikken blandt kollegerne. Han havde frygtet, at lammelsen kunne være en afart af scenskræk udløst af, at han havde tiltrådt en ny stilling, hvor han for første gang i over ti år forventedes at blive i mere end et år eller to. Cocktailpartyet tydede på, at det ikke var tilfældet, idet scenen her var nok så vanskelig, og hans opførsel mere krævende. Dårligt skuespil under en fest ville få en kradsere bedømmelse end en gang kikset forelæsning for et hold førsteårsstuderende. Og faktisk havde han jo ikke engang kikset forelæsningen. Han havde bare ikke været i stand til at gennemføre den. Og det spillede igen rolle. Han ville levere den torsdag. Og oplevelsen gjorde ham en anekdote rigere, ikke fattigere.

Bortset lige fra det uheldige, at da torsdagen oprandt, og min far vendte tilbage til holdet og foretog navneopråb til protokolllen, kunne han i samme øjeblik, han havde sagt sidste stavelse af "Wainwright", mærke panikken slå ned, og nok en gang begyndte ordene og sætningerne at bytte plads på det lystigste på arket foran ham. Han skubbede sine forelæsningsnotater til side og vendte tilbage til navnelisten. Der havde bogstaverne givet mening bare et øjeblik før, men nu var også de krypterede. Han vidste, at det sidste ord på listen var navnet på den unge kvinde, der hed Wainwright, og med besvær fik han lokaliseret bunden af spalten.

...
Efter dette andet anfald var hans lidelse ikke morsom længere. Min far skrev sine forelæsninger ud på forhånd og mødte op til undervisningen parat til at holde dem, men så snart han havde råbt navnene op, skete det samme igen, og han overlod katederet til sin forskningsassistent, som så læste forelæsningen op, mens min far ventede ude på gangen syg af angst og ydmygelse. Derude fra kunne han høre, hvordan forelæsningen blev holdt, de vakkelvorne verbalklange og forkerte emfaser, når ordene forlod assistentens strube, og han indså nu om muligt endnu mere skarpt optrukket forskellen mellem at videregive informationer og at undervise. Hvad værre var, så forekom hans iagttagelser – selv dem, han var mest stolt af – således adskilt fra hans egen, autoritative personlighed... ikke overvældende dybsindige.

Det kunne ikke fortsætte på den måde, og det vidste han. Han ville blive nødt til at

fremlægge hele den ydmygende molesjavs for dekanen. Og det værste var, at han ville kunne gøre det. Han havde ingen problemer med at tale med dekaner. Det var studerende, han ikke kunne tale til. Det fortsatte hele september og det meste af oktober, til min far en dag gjorde en forbløffende opdagelse. Da han gik ind i undervisningslokalet, gav han sig til at tale. Faktisk begyndte han allerede ude på gangen, hvor fornøft og orden altid herskede. Han påbegyndte sin sætning derude med hånden på håndtaget, og så fortsatte han simpelthen, da han kom ind.

...
Nyheden om, at min far omsider havde sagt noget i undervisningslokalet og havde modtaget stående ovationer, strøg gennem instituttet, hvor tålmodigheden med ham ellers, når nu sandheden skal frem, var begyndt at være en smule flosset i kanterne. De havde ansat, hvad de havde troet var en superligastjernespiller, for så blot at erfare, at han havde svært ved at slå bolden uden for home base. Hvorfor var der ingen, der havde forlangt et lægetjek? Det var én ting at være uinspireret underviser, ja selv en skidehamrende elendig underviser, men stum kunne man altså ikke tillade sig at være. End ikke som William Henry Devereaux Sr.

Enkelte medlemmer af lærerkorpset var i al hemmelighed skuffede over at høre, at deres berømmede kollega omsider havde ramt bolden, som den skulle, og de var tillige misundelige, fordi Dickensforelæsningen blev diskuteret overalt, som var det den eneste, der betød noget, som om ingen anden havde givet en betydende forelæsning på Columbia de seneste årti. Desuden var de skuffede over, at de nu ikke længere kunne hæve et skeptisk,

indforstået øjenbryn, når min far kom ind på institutkontoret efter sin post (min far lagde beslag på to store rum i dueslaget for at få plads til al den post, han modtog fra læsere og andre universitetsfolk, der søgte hans råd), man kunne se alene på hans kropsholdning, når han kom gående, at nu var William Henry Devereaux Sr. tilbage igen. Efter Dickensforelæsningen lignede han et nyt menneske. Han lignede en mand, der lige havde bedækket et sæt tvillinger.

Men på trods af den ændrede fremtoning var min far ikke overbevist om, at hans trængsler tid var omme, og timen efter den berømmede Bleak House-forelæsning viste da også, at det var den ikke. Halvvejs gennem protokolllen kunne han mærke den nu velkendte, snigende rædsel, så han bad sig undskyldt midt i Mørne, gik ud på gangen og sagde de første få ord af forelæsningen højt derude. Først da denne indledning var klaret, gik han ind igen. Dagens emne var David Copperfield. Med hånden på håndtaget sagde min far: "Nu skal man forstå, at Dickens egentlig var ligeglad..." og han åbnede døren og gik indenfor igen, "...med de fattiges arbejdsbetingelser. David Copperfield protesterer ikke mod, at børn arbejder i usle, mørke og usunde fabrikker. Det, der forekommer David forkert, er, at han selv, at et så opvakt og følsomt barn skulle havne i en sådan situation. Dickens' helt er ikke en korsfarer på den sociale retfærdigheds vegne, og det var hans skaber heller ikke, om end han da ikke protesterede, når han blev taget for en sådan korsfarer." Og så kørte det derudad.

...
Mens min far talte, var han fuld af forundring over, at kuren for hans skavank kunne være så enkel, og at den havde unddraget sig hans opmærksomhed så længe. Det eneste, han behøvede, var at springe over navneopråbet og undgå at se lige på sine studerendes forventningsfulde ansigter. Den unge frøken Wainwright havde meldt sig fra holdet samme dag, hvor han kurrede ad hendes næse, og det havde han det da skidt med, men han var klar og fungibel igen, og det var det væsentlige. William Henry Devereaux Sr. var på banen igen.

Uddrag af **Richard Russos** roman *Åndernes Rige* (KLIM 2011).

Udgiveradresseret maskinel magasinpost id-nr.: 42026
Alt henvendelse: dm@dm.dk, telefon 3815 6676

HJÆLP DIG SELV - og din fagforening

- ved at besvare spørgeskema om dine arbejdsvilkår. Det er vigtigt for dig og dine kolleger at få dokumenteret Jeres vilkår. Og det er vigtigt for din fagforening at kende forholdene, når der skal stilles overenskomstkrav inden 1.maj.

FORSKERforum gennemfører undersøgelsen blandt medlemmerne for at kende udviklingen i arbejdsforhold, arbejdstider, holdninger til de store fusioner m.m.

Skemaet sendes ud i slutningen af marts måned, så du kan nå at besvare det inden påske.

Undersøgelsens hovedresultater vil blive offentliggjort i FORSKERforum.

Undersøgelsen er en opfølgning på den tilsvarende undersøgelse i 2009 (se forskerforum.dk/downloads/Rapport_del1.pdf)